

Helsinki

Talouden ja toiminnan seuranta- raportti

3 | 2017

Julkaisija	Helsingin kaupunginkanslia
Nimike	Helsingin kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportti 3/2017
Sarja	Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2017:27 ISBN 978-952-331-368-2 (painettu julkaisu) ISBN 978-952-331-369-9 (verkkajulkaisu) ISSN-L 2242-4504 ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu) ISSN 2323-8135 (verkkajulkaisu)
Toimittaja	Mari Rajantie
Taitto	Maya Sorja
Jakelu	Mari Rajantie, puh. (09) 310 73043, mari.rajantie@hel.fi

Sisällys

Yhteenveto ja tulos- ja rahoituslaskelma	4	Kasvatus ja koulutus	
Väestömuutosten ennakkotietoja Helsingissä tammi-syyskuussa 2017	8	Kasvatus ja koulutus	35
Työllisyys vuoden 2017 syyskuussa (TEM:n tiedot)	9	Kaupunkiympäristö	
Helsingin palveluksessa oleva henkilöstö	11	Kaupunkiympäristö	41
Rakentaminen Helsingissä vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä	13	Pelastuslaitos	42
Verotulot	15	Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos	42
Maksuvalmius	19	Kulttuuri ja vapaa-aika	
Antolainat	20	Kulttuuri ja vapaa-aika	53
Ottolainat	21	Sosiaali ja terveys	
Keskushallinto		Sosiaali- ja terveystoimiala	61
Keskushallinto	25	Investoinnit	
Palvelukeskusliikelaitos	26	Investoinnit	67
Työterveysliikelaitos	27		
Taloushallintopalveluliikelaitos	28		
Rakentamispalveluliikelaitos	29		

Yhteenvedo ja tulos- ja rahoituslaskelma

Vuoden 2017 talousarvion kolmannen toteutumisenusteen mukaan kaupungin talous kokonaisuutena toteutuu selvästi talousarviossa ennakoitua parempana. Verotuloja ennakoidaan kertyvän 245 milj. euroa talousarviota enemmän. Vuoteen 2016 nähden verotuloja ennakoidaan kertyvän 172 milj. euroa eli 5,4 % enemmän.

Tilikauden tulos on ennusteessa 286 milj. euroa talousarviota parempi.

Kaupungin vuosikate on ennusteessa 774 milj. euroa kun se talousarviossa on 337 milj. euroa. Toimintakatteen ennakoidaan toteutuvan 173 milj. euroa talousarviota parempana. Vuosikatteeseen ja toimintakatteeseen vaikuttaa maan- ja rakennusten myyntien kirjaustavan muutos verrattuna talousarvioon. Aikaisemmista vuosista sekä talousarviosta 2017 poiketen kiinteistöjen myynneistä saatava myyntihinnan ja tasearvon erotus noin 159 milj. euroa kirjautuu toimintatuloihin (aikaisemmin vastaava myyntitulo on kirjattu satunnaisiin eriin).

Toimintameot alittuvat yhteensä 34 miljoonaa euroa.

Sosiaali- ja terveystoimialan talousarviomenojen ennustetaan ylittyvän yhteensä 40,8 milj. euroa, josta HUSin osuus on noin 34 milj. euroa, toimeentulotuen osuus 4,0 milj. euroa (josta noin puolet saadaan valtion maksusuutena), vastaanottokustusten osuus 2,1 milj. euroa (vastaanottokeskuksista aiheutuneet kustannukset ovat kaupungin näkökulmasta valtiolta läpilaskutettavia) erinä, j(joka saadaan tuloina valtiolta).

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan menot ylittävät 3,7 milj. Menojen ylitys johtuu kaupungin saamista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta rahoituksesta, joita ei ole pystytty huomioimaan talousarviossa.

Menoilyksisiä tasapainottaa keskitetyissä menoissa syntyvä säästö 18,6 milj. euroa (lomapalkkavelan jaksotuksen muutos) sekä HSL maksusuuden säästö 18,4 milj. euroa länsimetron käyttöönoton viivästyisestä johtuen. Kaupunkiympäristön toimialalla Rakennukset -talousarviokohdalla menojen

arvioidaan toteutuvan 12 milj. euroa talousarviota pienempänä

Talousarvion investointien määrärahat (ilman liikelaitoksia) ovat 491 milj. euroa. Talousarviovuodelle edelliseltä vuodelta käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella sekä muilla perusteilla myönnettyjen yhteensä 182 milj. euron ylitysoikeuksien jälkeen käytettävissä oleva määräraha on yhteensä noin 673 milj. euroa. Tänä vuonna arvioidaan investointeihin (ilman liikelaitoksia) käytettävän 562 milj. euroa eli 84 % käytettävissä olevista määrärahoista. Viime vuonna vastaava toteuma oli 486 milj. euroa. Liikelaitosinvestointeihin on talousarvioon varattu 172 milj. euroa, josta ennusteen mukaan käytetään 124 milj. euroa eli 72 %. Kaupungin investointimenoihin on yhteensä käytettävissä 845 milj. euroa, joista arvioidaan käytettävän 686 milj. euroa eli 81 %

Kiinteän omaisuuden talousarvion myyntitavoite on 100 milj. euroa. Myynneistä arvioidaan saatavan 120 milj. euroa, josta noin kolmannes tulee Metropolia ammattikorkeakoulun vanhojen kiinteistöjen kauppakokonaisuuden maapohjan osuudesta. Myynneistä saatava myyntihinnan ja tasearvon erotus noin 113 milj. euroa kirjataan tuloiksi käyttötalouden talousarviokohtaan Kaupunkirakenne. Investointiosaan kirjataan myyntien tasearvo eli noin 7 milj. euroa. .

Talousarviossa on lisäksi tavoitteena saada kaupungin ydintoiminnan kannalta tarpeettomien kiinteistöjen ja osakkeiden myynnistä 35 milj. euroa. Ennuste tälle vuodelle on 53 milj. euroa. Merkittävimmin myyntituloa eli 40 milj. euroa saadaan Metropolia ammattikorkeakoulujen kauppakokonaisuuden rakennusten osuudesta.

Myynneistä käyttötalouden Kaupunkirakenteen talousarviokohdan tuloihin kirjautuu noin 46 milj. euroa ja investointiosan tuloihin noin 7 milj. euroa. Metropolian ammattikorkeakoulun käytössä olevien kiinteistöjen (maapohja ja rakennukset) myynnistä saatavista tuloista 66,6 milj. euroa sijoitetaan Kiinteistö Oy Myllypuron Kampukseen noiksi talousarvioluvussa 8 06, Arvopaperit, Khn käytettäväksi.

Strategiatavoite investointien rahoittamisesta tulorahoituksella	2012	2013	2014	2015	2016	Enn. 2017
Vuosikate (enn.2017 sis maanmyynti ja rakennukset)	439	473	481	260	569	774
Maanmyyntitulot	80	79	105	104	240	7
Rakennusten ja osaketilojen myynti	22	6	19	8	25	7
Vuosikate sekä kaupungin maan, rakennusten sekä osaketilojen myyntitulot yhteensä	541	558	605	372	834	788
Investoinnit	650	647	549	493	663	686
Erotus	-109	-89	56	-121	171	102
<small>Vuonna 2017 vuosikate sisältää maan ja rakennusten myyntien voiton 159 milj. euroa. Vain myyntien tasearvo 14milj. euroa kirjataan investointituloksi. Aikaisempina vuosina myynnit on kirjattu satunnaisina erinä</small>						

Vuonna 2017 toiminnan ja investointien rahavirran ennakoidaan muodostuvan tuoreimman ennusteen mukaan 94 miljoonaa euroa positiiviseksi. Vuonna 2017 lainakanta alenee 1 205,6 milj. euroon; pitkäaikaisia lainoja lyhennetään tänä vuonna yhteensä 165,3 milj. euroa (sis. liikenneliikelaitoksen investointeja varten nostetut rahalaitoslainat) ja uusia lainoja ei nosteta.

Helsingin kaupungin tulos- ja rahoituslaskelma (1 000. €)

	Tilinpäätös 2016	TA 2017	3. Ennuste	Erotus TA / Ennuste	Ylitysoikeus 2017	Ed. ennuste	Ennusteen muutos
Tuloslaskelma							
Toimintatulot							
Myyntitulot	329	339	296	-43		318	-22
Maksutulot	228	220	202	-19		201	1
Tuet ja avustukset	112	40	50	11		48	2
Vuokratulot	359	380	378	-2		379	-1
Muut toimintatulot	53	43	229	186		245	-17
Toimintatulot yhteensä	1 081	1 022	1 155	133	0	1 191	-37
Valmistus omaan käyttöön	117	117	123	6		113	10
Yhteensä	1 198	1 139	1 278	139	0	1 305	-27
Toimintamenot				0			0
Palkat	-1 350	-1 387	-1 369	19	-0	-1 368	-1
Henkilösivumeno	-446	-420	-399	21	-0	-404	5
Palvelujen ostot	-1 640	-1 681	-1 684	-2	-11	-1 699	15
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-193	-183	-193	-11		-196	3
Avustukset	-444	-323	-332	-9	-0	-322	-10
Vuokrat	-186	-212	-206	6		-199	-7
Muut menot	-7	-26	-15	10	-9	-14	-1
Toimintamenot	-4 266	-4 232	-4 198	34	-21	-4 202	4
Toimintakate	-3 068	-3 093	-2 920	173	-21	-2 897	-23
Verotulot	3 206	3 133	3 378	245		3 378	0
Valtionosuudet	316	220	220	0		220	0
Verotulot ja valtionosuudet yhteensä	3 522	3 353	3 598	245		3 598	0
Rahoitustulot ja -menot				0			0
Korkotulot	83	83	82	-1		80	2
Muut rahoitustulot	51	29	36	6		26	9
Korkomenot	-18	-32	-19	13		-21	1
Muut rahoitusmenot	-0	-2	-2	-0		-2	0
Yhteensä	115	78	96	18		83	13
Vuosikate	569	338	774	436	-21	785	-11
Poistot	-337	-367	-375	-8		-367	-8
Satunnaiset erät	238	142	0	-142		0	-0
Tilikauden tulos	470	113	399	286	-21	418	-19
Poistoeron muutos	-14			0			
Varausten muutos	16	-1	-2	-1		-2	
Rahastojen muutos	-8	7	4	-3	10	8	-4
Yhteensä	-6	6	2	-4	10	6	-4
Tilikauden yli-/alijäämä	464	119	401	282	-10	423	-22

Helsingin kaupungin tulos- ja rahoituslaskelma (1 000. €)

	Tilinpäätös 2016	TA 2017	3. Ennuste	Erotus TA / Ennuste	Ylitys-oikeus 2017	Ed. ennuste	Ennusteen muutos
Rahoituslaskelma							
TOIMINNAN RAHAVIRTA							
Vuosikate	569	338	774	436	-21	722	52
Satunnaiset erät	238	142	0	-142		0	-0
Tulorahoituksen korjauserät	-251	-154	-184	-30		-178	-6
Toiminnan rahavirta	556	326	590	265	-21	545	46
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Investointimenot	-663	-663	-686	-23	-182	-700	15
Rahoitusosuudet investointimenoihin	19	4	11	7		11	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	247	138	179	40		197	-19
Investoinnin rahavirta	-397	-521	-496	25	-136	-492	-4
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	159	-195	94	289	-203	53	42
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Antolainauksen muutokset	56	-17	34	51	-9	34	0
Antolainasaamisten lisäykset	-12	-84	-27	57	-9	-31	4
Antolainasaamisten vähennykset	67	67	61	-6		65	-4
Lainakannan muutokset	-211	109	-165	-274		-65	-100
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	110	295		-295		50	-50
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-321	-185	-165	20		-115	-50
Lyhytaikaisten lainojen muutos							0
Oman pääoman muutokset							0
Muut maksuvalmiuden muutokset	174	-12	40	52		-0	40
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	19	80	-91	-171	-9	-32	-59
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	178	-116	3	119	-166	21	-18

Väestömuutosten ennakkotietoja Helsingissä tammi-syyskuussa 2017

Vuodenvaihteessa 2016/2017 Helsingissä asui vakituksasti 635 181 asukasta. Syyskuun loppuun mennessä on asukasmäärä ennakkotietojen mukaan lisääntynyt 8 011 henkeä. Edellisvuonna samaan aikaan kirjattiin lisäystä 6 301 henkeä.

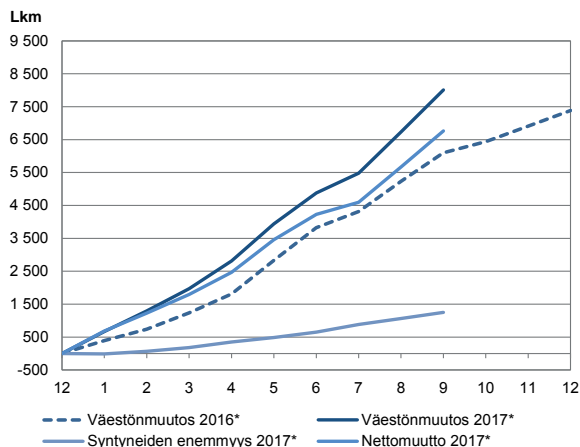
Syntyneitä oli 199 ja kuolleita 41 edellisvuotta vähemmän. Syntyneiden enemmitys oli 158 henkeä pienempi kuin vastaavana ajanjaksona vuosi sitten.

Helsinkiin muutti 761 henkeä enemmän tammi-syyskuussa 2017 kuin edellisvuonna samaan aikaan ja Helsingistä muutti pois 1 107 henkeä vähemmän. Tulomuutto kotimaasta kasvoi selvästi ja

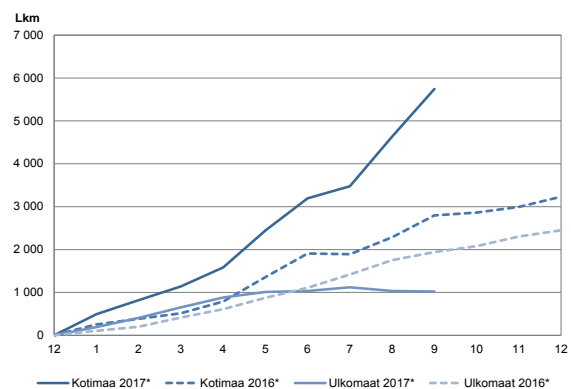
lähtömuutto muualle Suomeen vähentyi edelliseen vuoteen verrattuna. Tammi-syyskuussa kirjattiin kotimaista muuttovoittoa 5 744 henkeä, mikä on selvästi enemmän kuin edellisenä vuonna. Muuttoja ulkomailta oli selvästi vähemmän ja muuttoja ulkomaille oli hieman vähemmän viime vuoteen verrattuna. Ulkomailta saatu muuttovoitto, 1 019 henkeä, oli 1 052 henkeä pienempi kuin tammi-syyskuussa 2016.

Kokonaisuudessaan Helsingin muuttovoitto oli nyt 6 763 henkeä, kun tammi-syyskuussa 2016 se oli 4 895 henkeä.

Ennakkotiedot vuosien 2016 ja 2017 väestönmuutosten kertymästä

Ennakkotiedot vuosien 2016 ja 2017 nettomuuton kertymästä

Työllisyys vuoden 2017 syyskuussa (TEM:n tiedot)

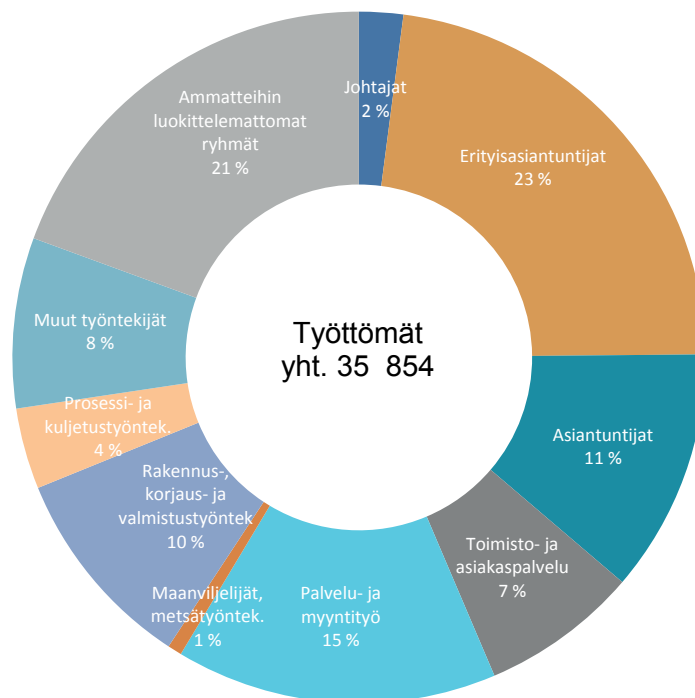
Helsingin työttömyysaste oli syyskuun lopussa 2017 työ- ja elinkeinoministeriön tietojen mukaan 10,6 %. Pääkaupunkiseudulla työttömyysaste oli 10,0 %, Helsingin seudulla 9,5 % ja koko maassa 10,5 %. Työttömien työnhakijoiden määrä kääntyi Helsingissä tasaiseen laskuun vuoden 2016 lopussa ja 2017 syyskuussa työttömiä oli 13 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Koko maan tasolla työttömien määrä oli 16 % pienempi kuin vuosi sitten.

Työttömyys aleni kaikissa ikäryhmissä. Helsingissä alle 25-vuotiaiden työttömien määrä laski 29 % ja 25–29-vuotiaiden 18 % vuoden takaisesta. Yli 50-vuotiaiden työttömien määrä aleni 11 %. Työttömien ulkomaan kansalaisten määrä laski 12 %.

Pitkäaikaistyöttömien määrän kääntyi laskuun maaliskuussa 2017. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli syyskuussa 21 % vähemmän kuin vuosi sitten.

Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on 41 %, ja 25–29-vuotiaista työttömistä viidennes kuuluu pitkäaikaistyöttömiin.

Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja oli Helsingissä syyskuun lopussa lähes 8 200. Työpaikkoja oli avoinna etenkin myyntityössä sekä rakennus- ja palvelualoilla.

Pitkäaikaistyöttömät Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla kuukausittain 2016–2017/8 (TEM, työvälitystilasto)

Vuosi Kuukausi	työttömyysaste, %	työttömiä yhteensä	yli vuoden työttömänä	alle 25-vuotiaat	avoimet työpaikat
1998	13,1	32 119	13 032	3 447	2 739
1999	11,0	30 480	10 003	2 701	1 759
2000	9,2	26 910	8 860	2 086	2 452
2001	8,6	25 495	8 271	1 975	2 792
2002	8,7	26 483	8 520	2 144	2 968
2003	9,0	27 859	8 426	2 308	2 844
2004	9,4	28 707	8 855	2 327	3 044
2005	9,1	27 582	8 728	2 022	4 310
2006	8,2	25 094	7 580	1 722	5 996
2007	6,8	20 632	5 427	1 307	7 239
2008	6,0	18 090	3 800	1 221	6 005
2009	7,6	23 575	3 392	2 245	3 775
2010	8,0	25 074	5 014	2 155	4 109
2011	7,5	23 664	5 273	2 117	5 471
2012	7,8	24 699	5 678	2 288	5 606
2013	9,4	30 125	7 107	2 923	5 497
2014	11,0	35 641	10 670	3 525	5 704
2015	12,3	40 439	15 058	3 888	6 235
2016					
I	12,6	41 812	16 825	3 733	7 704
II	12,5	41 453	17 146	3 739	8 678
III	12,4	41 016	17 445	3 683	6 946
IV	12,2	40 664	17 562	3 633	7 653
V	12,3	40 917	18 316	3 554	6 007
VI	13,5	44 852	18 720	4 535	5 817
VII	14,0	46 712	18 886	4 740	6 092
VIII	13,0	43 373	19 083	4 067	7 014
IX	12,4	41 445	18 794	3 638	7 391
X	12,1	40 291	18 232	3 460	6 740
XI	11,9	39 529	17 856	3 243	5 944
XII	12,4	41 308	17 835	3 525	4 997
Keskiarvo	12,6	41 948	18 058	3 796	6 749
2017					
I	12,2	40 584	17 876	3 456	7 215
II	11,7	39 428	17 279	3 159	7 567
III	11,3	38 200	16 408	3 030	7 325
IV	11,0	37 133	15 992	2 856	6 858
V	10,9	36 841	15 800	2 793	6 246
VI	12,1	40 662	15 925	3 781	5 410
VII	12,4	41 712	15 915	3 847	6 212
VIII	11,2	37 738	15 518	2 973	6 765
IX	10,6	35 854	14 830	2 581	8 196

Helsingin palveluksessa oleva henkilöstö

Kaupungin työntekijöiden määrä vähentyi - 1 073 (3 %) henkilöllä viime vuoden syyskuun lopun tilanteeseen verrattuna.

Kaupungin palveluksessa oli syyskuun 2017 lopussa 37 255 päätoimista henkilöä (ilman työllistettyjä), joista vakinaisia 30 549 (82 %) ja määräaikaisia 6 706 (18 %). Työllistämistuella palkattuja henkilöitä oli 734.

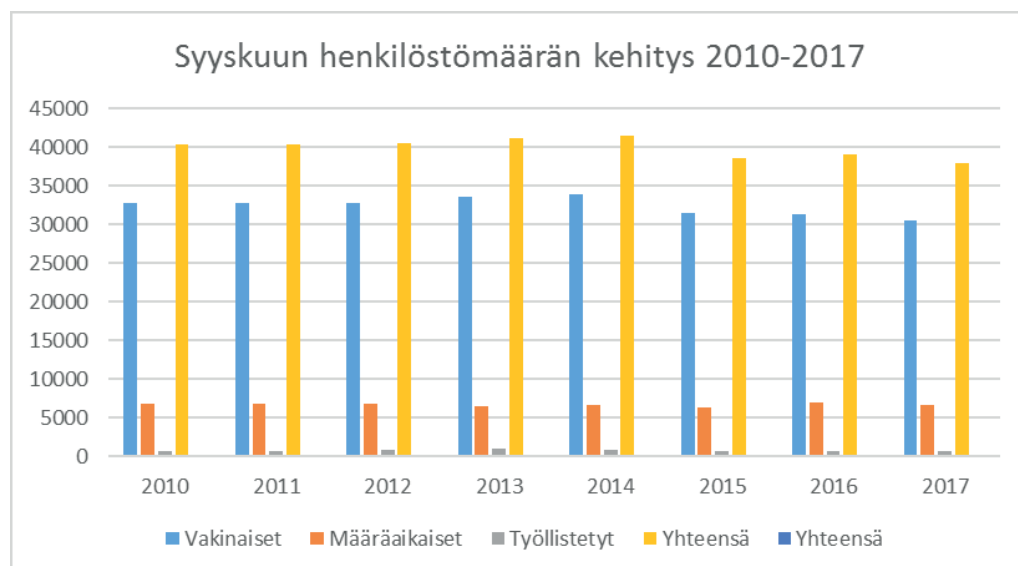
Kaupunginkanslialla siirtyi sosiaalivirastosta 60 henkilöä, joka johtui työllisyysasioiden keskittämisestä ja vähensi sosiaali- ja terveystoimen henkilöstöä vastaavasti. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimesta

on siirtynyt Kansaneläkelaitokselle 133 henkilöä ja HUSsiin laitoshuolto 538 henkilöä ja muita henkilöstöä 129 henkilöä.

Liikennelaitoksella on lisäys 61 henkilöä, joka johtuu metroa varten palkatusta henkilöstöstä.

Syyskuun 2017 loppuun mennessä virastojen ja liikelaitosten palkkoja (ilman työllistettyjen palkkoja) on maksettu 897 miljoonaa euroa, mikä on laskenut noin 18 % vuodesta 2016. Kun otetaan huomioon sosiaali- ja terveystoimesta pois kaupungilta siirtyneet on vähennys palkoissa noin 3,5 %.

Henkilöstön määrän kuukausittainen kehitys

Henkilöstömäärä virastoittain ja liikelaitoksittain lokakuuku 2016 ja 2017

	Vakituiset		Määräaikaiset		Työllisestyt		Vakinaiset ja määräaikaiset yhteensä		Muutos 2016–2017
	30.9.2016	30.9.2017	30.9.2016	30.9.2017	30.9.2016	30.9.2017	30.9.2016	30.9.2017	
Keskushallinto	3 904	3848	528	535	58	47	4 432	4383	-49
Tarkastusvirasto	17	17	0	1	0		17	18	1
Kaupunginkanslia (vanha)	489		105		11		594		
Hankintakeskus	47		5		3		52		
Tietokeskus	75		16		0		91		
Oiva-Akatemia	23		3		1		26		
Kaupunginkanslia	634	603	129	121	15	20	763	724	-39
Taloushallintopalvelu	362	377	47	33	5	4	409	410	1
Palvelukeskus	1 415	1408	49	67	17	17	1 464	1475	11
Rakentamispalvelu	1273	1231	264	270	8	0	1537	1501	-36
Korkeasaaren eläintarha	75	74	14	14	13	6	89	88	-1
Työterveys Helsinki	128	138	25	29	0	0	153	167	14
Kaupunkiympäristö	3216	3199	241	240	15	17	3457	3439	-18
Helsingin tukkutori	31		5		11		36		
Rakennusvirasto	428		48		0		476		
Ympäristökeskus	131		31		1		162		
Kaupunkisuunnittelu- virasto	270		20		1		290		
Kiinteistövirasto	438		37		2		475		
Asuntotuotantotoimisto	66		4		0		70		
Rakennusvalvontavi- rasto	112		11		0		123		
Kaupunkiympäristö	1476	1452	156	144	15	17	1632	1596	-36
Liikennelaitos	1099	1115	57	59	0	0	1156	1174	18
Pelastuslaitos	641	632	28	37	0	0	669	669	0
Sosiaali- ja terveystoimi	12 472	11681	3 429	3094	361	364	15 901	14 775	-1 126
Sosiaali- ja terveysvi- rasto									
Kasvatus- ja koulutus	10 179	10234	2 472	2556	148	169	12 651	12790	139
Opetusvirasto	4 984		1427		16		6 411		
Suomenkielinen työvä- enopisto	101		99		9		200		
Varhaiskasvatusvirasto	5 068		933		123		6 001		
Ruotsinkielinen työvä- enopisto	26		13		0		39		
Kulttuuri- ja vapaa-aika	1598	1587	289	281	126	137	1887	1868	-19
Kaupunginkirjasto	489		60		24		549		
Taidemuseo	65		12		10		77		
Kulttuuriasiainkeskus	101		19		34		120		
Kaupunginmuseo	64		14		9		78		
Kaupunginorkesteri	105		16		0		121		
Nuorisoasiainkeskus	331		42		42		373		
Liikuntavirasto	443		126		7		569		
Kaikki yhteensä	31 369	30549	6 959	6706	708	734	38 328	37 255	-1 073

Rakentaminen Helsingissä vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä

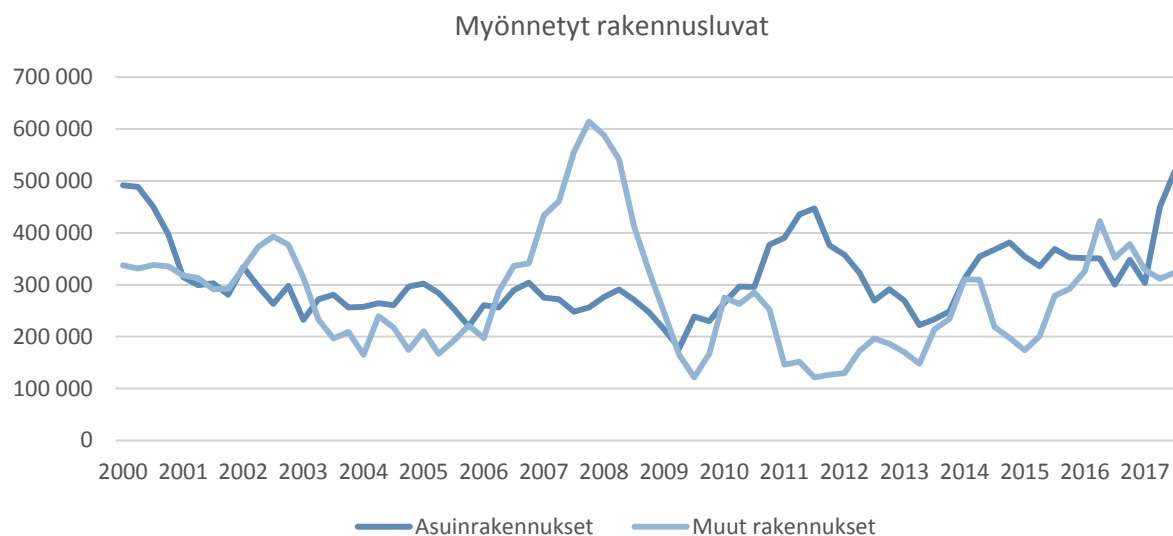
Sekä asuin- että toimitilarakentaminen oli vilkasta heinä-syyskuussa. Asuntotuotanto oli tämän vuoden heinä-syyskuussa 2010-luvun runsain niin myönnettyjen rakennuslupien, aloitettujen rakennustöiden kuin valmistuneiden rakennustenkin osalta. Myös toimitilarakentamisessa aloitettujen rakennustöiden ja valmistuneiden rakennusten kerrosalat olivat tämän vuoden heinä-syyskuussa 2010-luvun suurimmat.

Asuinrakentamisessa heinä-syyskuu oli tänä vuonna edellisvuoteen verrattuna selvästi vilkkaampi. Rakennuslupa myönnettiin 1 788 asunnon rakentamiselle uustuotantona, laajennuksina ja käyttötarkoituksen muutoksina. Lupa myönnettiin kaksi kertaa suuremmalle asuntomäärälle kuin vuotta aikaisemmin. Myös rakentamaan aloitettujen asuntojen määrä kasvoi edellisvuodesta. Heinä-syyskuussa aloitettiin 1 188 asunnon rakentaminen, joista 9 prosenttia käyttötarkoituksen muutoksen myötä. Vuoden 2016 heinä-syyskuuhun verrattuna tämän vuoden kolmannella neljänneksellä aloitettiin 27 prosenttia suuremman asuntomäärän rakentaminen. Ero keskimääräiseen oli tätäkin suurempi, sillä rakentamaan aloitettujen asuntojen määrä oli heinä-syyskuussa 49 prosenttia keskimääräistä (2012–2016) suurempi. Syyskuun lopussa oli kesken 6 390 asunnon rakentaminen uustuotantona tai laajennuksina, mikä on noin tuhat asuntoa enemmän kuin viitenä edellisenä vuotena keskimäärin. Tämän vuoden kolmannen

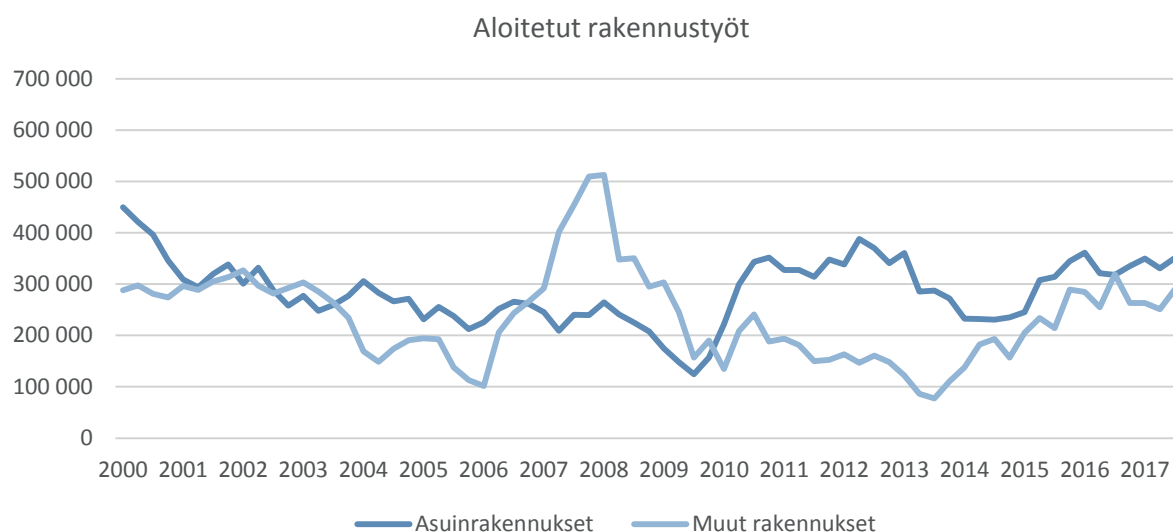
neljänneksen aikana valmistui 1 328 asuntoa uustuotantona, laajennuksina ja käyttötarkoituksen muutoksen myötä. Edellisvuoteen verrattuna asuntoja valmistui 6 prosenttia enemmän ja keskimääräiseen (2012–2016) verrattuna 22 prosenttia enemmän.

Toimitilarakentamisessa vuoden 2017 heinä-syyskuu oli 2010-luvun vilkain aloitettujen rakennustöiden ja valmistuneiden rakennusten osalta. Kolmannen neljänneksen aikana aloitettiin tänä vuonna 125 778 kerrosneliön rakentaminen, kun viitenä edellisenä vuotena aloitettiin keskimäärin 44 880 kerrosneliön rakentaminen heinä-syyskuussa. Valmistuneiden toimitilarakennusten kerrosala (73 701 k-m²) oli puolestaan kolminkertainen keskimääräiseen verrattuna. Eniten valmistui liike- ja toimistorakennuksia (60 % kerrosalasta) ja toiseksi eniten julkisia palvelurakennuksia (34 % kerrosalasta). Myös keskeneräisten rakennustöiden kerrosala (566 213 k-m²) oli suurempi kuin keskimäärin vuosina 2012–2016, jolloin syyskuun lopussa oli kesken keskimäärin 318 400 kerrosneliötä. Aloitetuista, keskeneräisistä ja valmistuneista rakennustöistä poiketen myönnettyjen rakennuslupien kerrosala (34 789 k-m²) oli 37 prosenttia pienempi kuin vuosina 2012–2016 keskimäärin. Vuoden 2016 heinä-syyskuuhun verrattuna kuitenkin kaikkien, myös myönnettyjen rakennuslupien, kerrosala oli tänä vuonna suurempi.

Myönnettyt rakennusluvut Helsingissä 2000/I-2017/III

Aloitettut rakennustyöt Helsingissä 2000/I-2017/III

Verotulot

Verotuloja ennustetaan kertyvän vuonna 2017 yhteensä 3 378,4 milj. euroa eli 245 milj. euroa talousarviota enemmän ja edellisen ennusteen tasoisesti. Vuoteen 2016 nähden verotuloja ennakoidaan kertyvän 172,2 milj. euroa enemmän.

Kunnallisveron tuotoksi Helsingissä vuonna 2017 arvioidaan ennusteen mukaan 2 575 milj. euroa eli 80 milj. euroa talousarviota enemmän. Vuonna 2017 kuntien verotulojen kehitys on ollut odotettua parempaa. Kunnallisveron odotettua parempi kehitys johtuu pääosin palkka-summan kasvusta. Vuoden 2017 palkkasumman odotetaan kasvavan jopa yli 2 prosenttia. Loppuvuoden kunnallisveron tilitysoikaisut näyttävät viimeisimpien tietojen valossa myönteisiltä kunnille, mikä osaltaan parantaa ennusteita aiempaan verrattuna. Positiivisen kehityksen arvioidaan nostavan kunnallisveron tilitykset lähes viime vuoden 2016 tasolle kilpailukykyso-pimuksen ja siihen liittyvien veronkevennysten aiheuttamista veromenetyksistä huolimatta.

Yhteisöveron tuotoksi Helsingissä vuonna 2017 arvioidaan 545 milj. euroa eli 155 milj. euroa talousarviota enemmän. Yhteisöveron tilitykset vuonna 2017 ovat valtakunnallisesti 20 % kasvussa edelliseen vuoteen verrattuna. Pääosa positiivisesta kehityksestä johtuu verovuoteen 2016 kohdistuvista ennakontäydennysmaksuista (Kahon 3), mutta myös kulluvan vuoden ennakoverot ovat nousussa myönteisen talouskehityksen ansiosta. Valtakunnallisen myönteisen yhteisöveron veropohjan kehityksen lisäksi Helsingin kuntakohtainen jako-osuus nousi vuoden 2016 noin 26,7 % tasosta vuodelle 2017

noin 29,1 % tasolle. Nousu liittyy vuoden 2015 verotuksen valmistumiseen marraskuussa 2016 eli se ei ollut talousarviota 2017 valmis-teltaessa tiedossa.

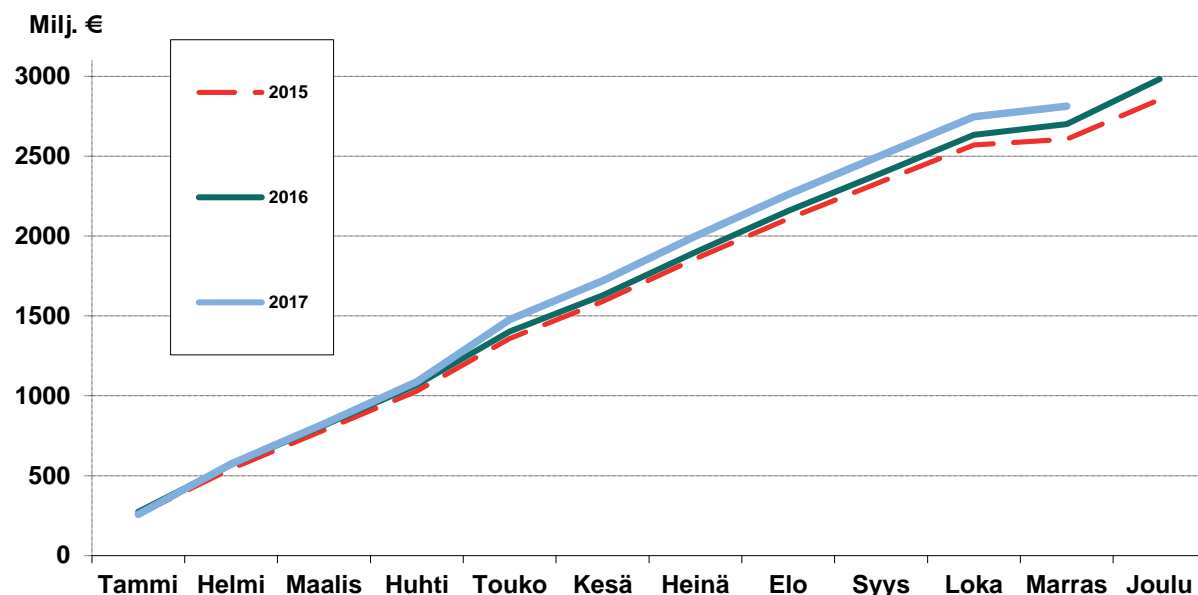
Kiinteistöveron tuotoksi vuonna 2017 arvioidaan 258 milj. euroa, joka on 10 milj. euroa talousarviota enemmän ja 30 milj. euroa (16,3 %) edellistä vuotta enemmän. Kiinteistöverotuoton nousu on seurausta valtion tekemistä muutoksista yleisen kiinteistöveron sekä vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveron prosenttien alarajoissa.

Koiraveroa kertyy 0,4 milj. euroa eli jokseenkin vuoden 2016 kertymän mukaisesti.

Taulukoissa 14 ja 15 esitetään vuoden 201 kumulatiiviset kunnallisverojen ja yhteisöverojen kertymät aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Taulukossa 16 esitetään kunnallisveron ennakoiden kehitys kumulatiivisena vuosina 2015–2017. Ennakoista on havaittavissa kunakin ajankohtana tapahtuva kehitys maksettavassa palkkasummassa ja eläkkeissä. Veroennakoiden tilitysten lisäksi kaupungille maksettaviin kuukausittaisiin tilityksiin sisältyy erilaisia maksatuksia (mm. edellisiltä ja tulevilta vuosilta kertyvät sekä palautettavat verot), jotka eivät ole yhteydessä kyseisenä ajankohtana tapahtuvaan palkkasumman ja eläkkeiden kehitykseen. Palkkasumman kehitys peilaa kunkin hetken työllisyyskehitystä sekä toisaalta maksettavien palkkojen kasvuvauhtia. Taulukossa 17 esitetään vastaavasti yhteisöveron ennakoiden kehitys kumulatiivisena vuosina 2015–2017.

Kunnallisveron ja yhteisöveron kumulatiivisten tilitysten kertymä

Kunnallisveron ja yhteisöveron kumulatiiviset tilitykset kuukausittain 2015–2017 (tilityskuukauden mukaan)

	Kunnallisvero			Yhteisövero			Yhteensä			Muutos 15-16
	2016 milj. €	2017 milj. €	Muutos %	2016 milj. €	2017 milj.€	Muutos %	2015 milj. €	2016 milj. €	2017 milj. €	
Tammi	234,3	215,9	-7,8	39,6	42,2	6,7	257,5	273,9	258,2	-5,7
Helmi	497,7	495,9	-0,4	71,6	78,5	9,7	543,7	569,2	574,4	0,9
Maalis	717,7	716,0	-0,2	98,0	108,7	11,0	785,6	815,7	824,8	1,1
Huhti	944,3	950,9	0,7	124,5	138,4	11,1	1029,1	1068,8	1089,2	1,9
Touko	1188,0	1194,3	0,5	214,4	282,2	31,6	1359,7	1402,4	1476,5	5,3
Kesä	1401,4	1411,3	0,7	226,8	309,1	36,3	1589,3	1628,2	1720,4	5,7
Heinä	1643,8	1662,3	1,1	254,7	337,7	32,6	1858,0	1898,5	2000,1	5,4
Elo	1871,0	1882,5	0,6	287,6	378,4	31,6	2108,1	2158,6	2260,9	4,7
Syys	2078,8	2090,0	0,5	314,9	415,6	32,0	2339,4	2393,7	2505,6	4,7
Loka	2286,4	2303,4	0,7	346,3	444,5	28,3	2571,2	2632,8	2747,9	4,4
Marras	2321,9	2325,9	0,2	378,6	486,7	28,6	2606,9	2700,5	2812,6	4,2
Joulu	2585,9			397,3			2853,6	2983,2		

Kunnallisveron ennakot kumulatiivinen 2015–2017 (tilityskuukauden mukaan)

	2015	Muutos	2016	Muutos	2017	Muutos
	Milj. €	%	Milj. €	%	Milj. €	%
Tammi	223,4	0,9	230,4	3,1	211,6	-8,2
Helmi	410,7	0,5	420,3	2,3	409,5	-2,6
Maalis	618,8	1,2	629,4	1,7	620,0	-1,5
Huhti	831,7	1,8	847,0	1,8	843,9	-0,4
Touko	1069,2	2,2	1085,5	1,5	1081,1	-0,4
Kesä	1276,2	1,9	1295,4	1,5	1295,1	0,0
Heinä	1517,1	1,8	1536,1	1,2	1543,3	0,5
Elo	1738,6	1,6	1760,9	1,3	1761,2	0,0
Syys	1937,8	1,4	1965,9	1,4	1966,0	0,0
Loka	2136,8	1,3	2169,8	1,5	2175,9	0,3
Marras	2343,7	1,2	2375,7	1,4	2383,1	0,3
Joulu	2532,9	1,1	2605,1	2,8		

Yhteisöveron ennakot kumulatiivinen 2015–2017 (tilityskuukauden mukaan)

	2015	Muutos	2016	Muutos	2017	Muutos
	Milj. €	%	Milj. €	%	Milj. €	%
Tammi	20,3	-21,4	27,9	13,0	32,8	17,5
Helmi	44,9	-11,9	54,8	-11,9	62,9	14,7
Maalis	69,4	-3,3	80,8	-3,3	92,9	14,9
Huhti	93,3	2,5	106,7	2,5	122,2	14,6
Touko	116,2	5,2	131,4	5,2	152,8	16,3
Kesä	140,1	7,5	156,4	7,5	181,0	15,8
Heinä	162,7	7,8	179,7	7,8	209,4	16,5
Elo	186,4	10,0	208,3	10,0	244,6	17,4
Syys	212,3	10,2	233,8	10,2	278,6	19,2
Loka	238,5	11,2	261,9	11,2	312,5	19,3
Marras	264,2	9,2	291,4	9,2	357,1	22,5
Joulu	291,0	10,9	318,0	10,9		

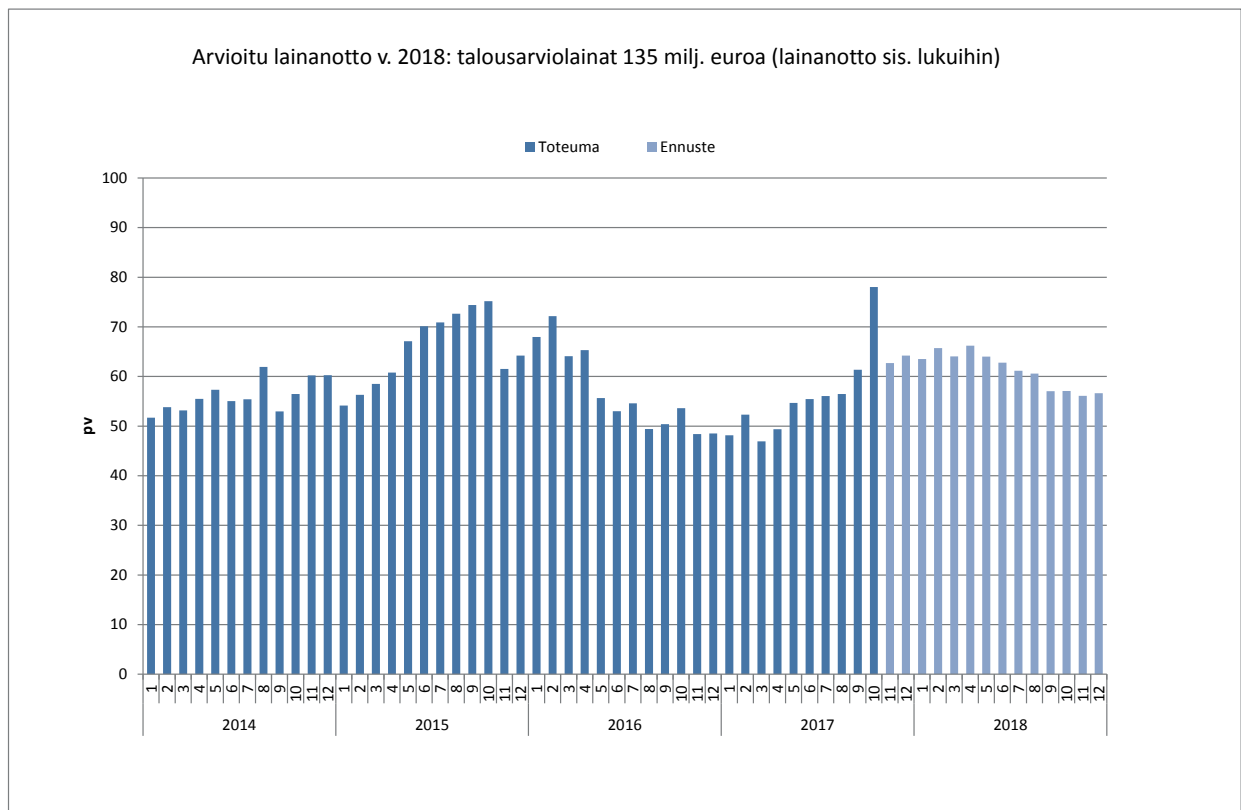
Maksuvalmius

Maksuvalmiuden kehitys maksuvalmiuspäivinä -kaavio sisältää ennusteen vuoden 2018 loppuun sekä toteumat tammikuusta 2014 lokakuuhun 2017. Kaavion varat eivät sisällä tytäryhteisöjen varoja kaupungin konsernitilillä. Vuoden 2018 ennakoitu lainanotto sisältyy kaavion lukuihin. Maksuvalmiuden kehitystä kuvaavan kaavion tarkasteluvuosina 2014 – 2016 kaupungin pitkäaikaisten lainojen

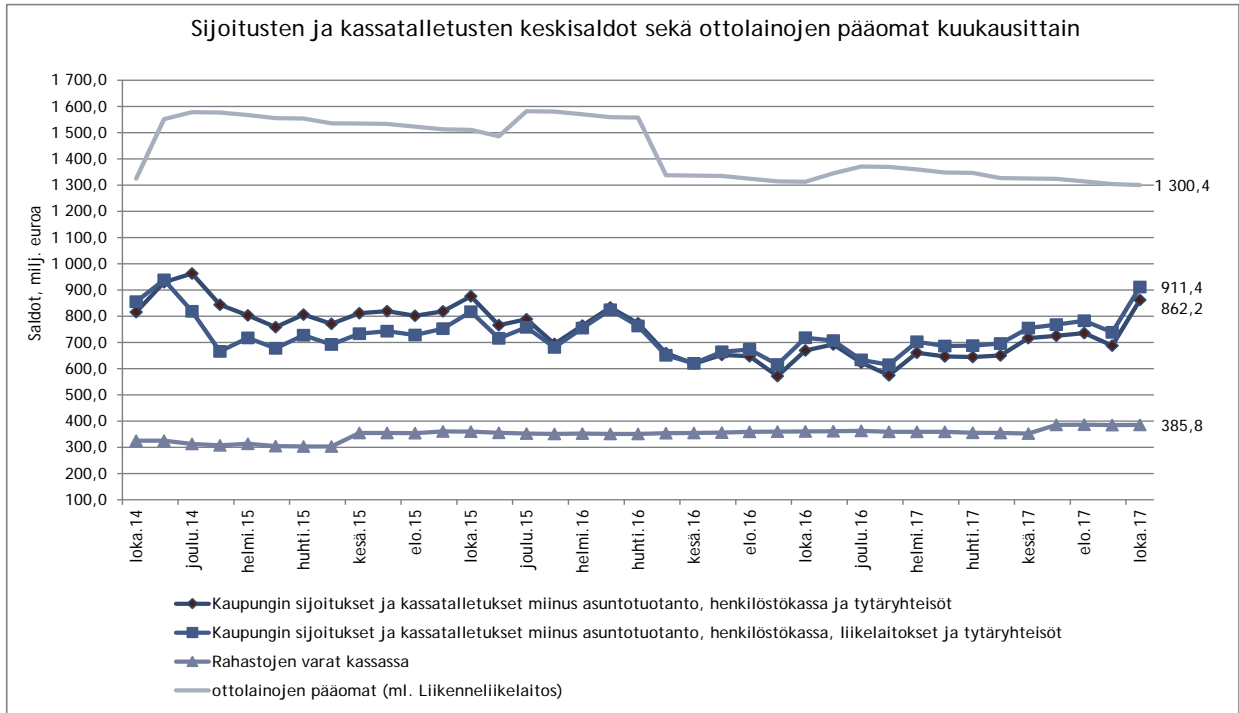
määrä aleni nettomääräisesti 67,3 milj. euroa, ja oli vuoden 2016 lopussa yhteensä 1 371,3 milj. euroa.

Vuonna 2017 lainakanta alenee edelleen 1 205,6 milj. euroon; pitkäaikaisia lainoja lyhennetään tänä vuonna yhteensä 165,3 milj. euroa (sis. liikenneliikelaituksen investointeja varten nostetut rahalaitoslainat) ja uusia lainoja ei nosteta.

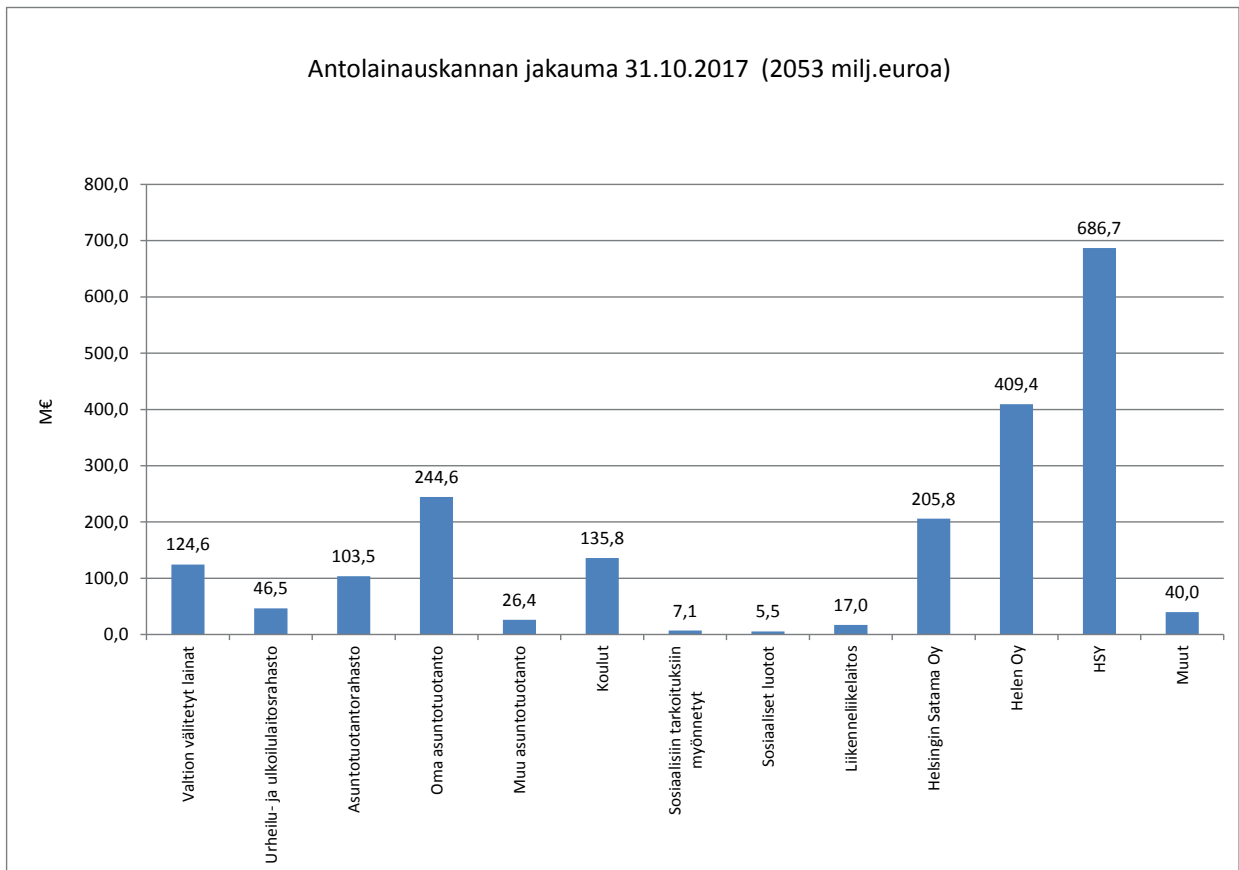
Maksuvalmiuden kehitys maksuvalmiuspäivänä 1.1.2013–31.10.2017

Sijoitusten ja kassatalletusten keskisaldot sekä ottolainojen pääomat kuukausittain

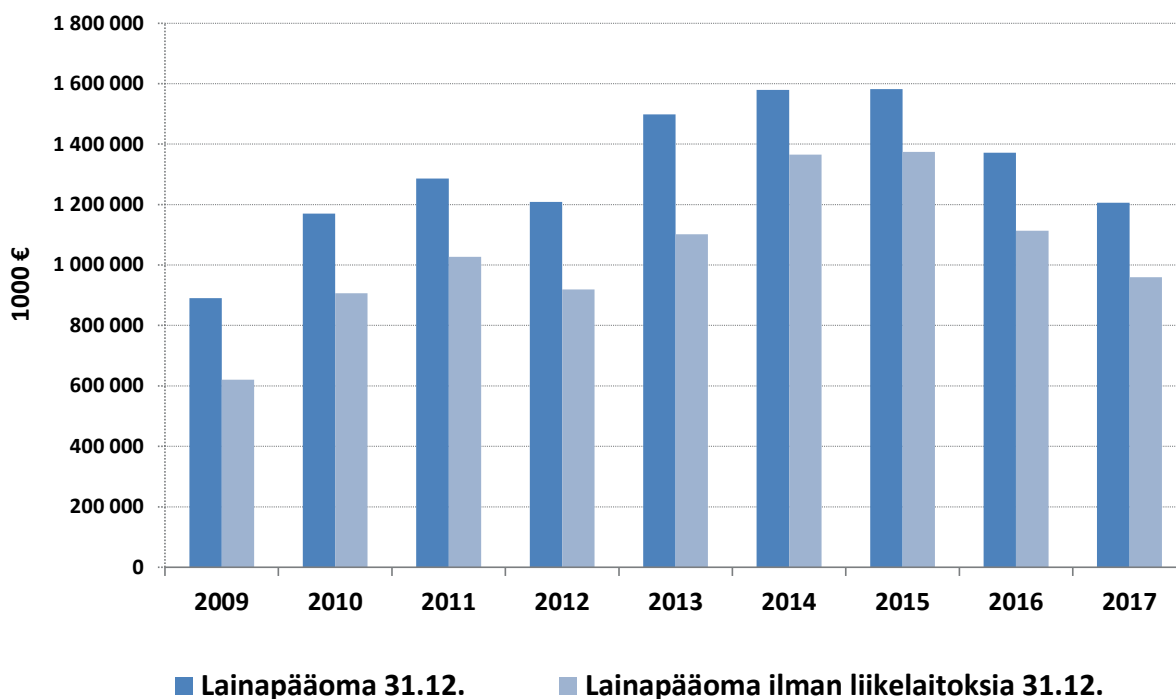

Antolainat

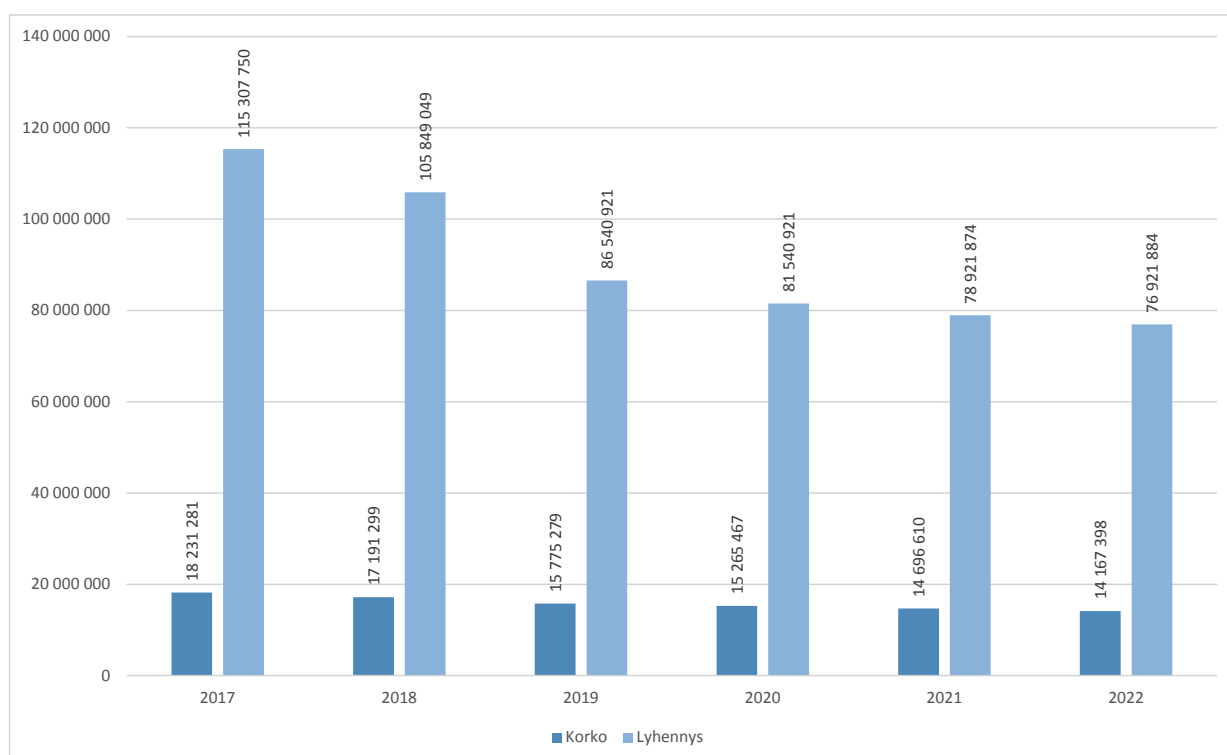

Ottolainat

Helsingin kaupungin lainakanta 2009–2017

Ottolainojen korot

Keskushallinto

Keskushallinnon tulo- ja menoennuste (milj. €)

Tulosyksikkö		Tilin- päättös 2016	TA 2017	3. En- nuste	Erotus TA/En- nuste	Ylitys- oikeus 2017	Ed. en- nuste	Ennus- teen muutos
1 Keskushallinto	Tulot yhteensä	253,8	82,4	85,0	2,6		84,3	0,7
	Menot yhteensä	-424,3	-360,8	-340,1	20,8	-20,3	-350,4	10,4
	TA+ylitysoik./TA+yliit/Enn		-381,1		41,1			
	Toimintakate	-170,5	-278,5	-255,1	23,4	-20,3	-266,1	11,0
11001 Vaalit	Tulot yhteensä							
	Menot yhteensä	-0,3	-3,6	-2,9	0,7		-2,9	
	TA+ylitysoik./TA+yliit/Enn		-3,6		0,7			
	Toimintakate	-0,3	-3,6	-2,9	0,7		-2,9	
12001 Tarkastuslautakunta ja -virasto	Tulot yhteensä	0,0	0,0	0,0			0,0	
	Menot yhteensä	-1,9	-2,0	-1,9	0,1		-1,9	0,0
	TA+ylitysoik./TA+yliit/Enn		-2,0		0,1			
	Toimintakate	-1,9	-2,0	-1,9	0,1		-1,9	0,0
130 Kaupunginhallitus	Tulot yhteensä	0,1						
	Menot yhteensä	-11,1	-15,4	-17,5	-2,2	-17,5	-18,4	0,9
	TA+ylitysoik./TA+yliit/Enn		-32,9		15,4			
	Toimintakate	-11,1	-15,4	-17,5	-2,2	-17,5	-18,4	0,9
14001 Kaupunginkanslia	Tulot yhteensä	21,3	14,8	15,1	0,2		14,7	0,4
	Menot yhteensä	-116,3	-126,1	-121,1	5,0	-2,7	-129,3	8,2
	TA+ylitysoik./TA+yliit/Enn		-128,8		7,7			
	Toimintakate	-95,0	-111,3	-106,0	5,2	-2,7	-114,6	8,6
150 Keskitetysti makset- tavat menot	Tulot yhteensä	3,9	1,4	3,4	2,1		3,4	0,0
	Menot yhteensä	-64,6	-123,0	-105,5	17,5	-0,1	-107,0	1,5
	TA+ylitysoik./TA+yliit/Enn		-123,1		17,6			
	Toimintakate	-60,8	-121,7	-102,1	19,5	-0,1	-103,6	1,5
Vanhat Hankintakeskus, Tietokeskus, Stara	Tulot yhteensä	223,8	61,6	61,6	-0,0		61,6	
	Menot yhteensä	-221,6	-82,8	-82,8	-0,0		-82,8	
	TA+ylitysoik./TA+yliit/Enn		-82,8		-0,0			
	Toimintakate	2,2	-21,2	-21,2	-0,0		-21,2	
16001 Korkeasaaren eläintarha	Tulot yhteensä	4,8	4,6	4,8	0,3		4,6	0,3
	Menot yhteensä	-8,4	-7,9	-8,2	-0,3		-8,0	-0,3
	TA+ylitysoik./TA+yliit/Enn		-7,9		-0,3			
	Toimintakate	-3,6	-3,4	-3,4	0,0		-3,4	0,0

Keskushallinto yhteensä TA sisältää alkuvuoden lakkautettujen virastojen talousarviot 5 kk osalta ja siirtyvien ta-kohtien talousarviot 12. kk osalta. Ennustesarakkeessa on lakkautettujen virastojen osalta toteumatieto 31.5.2017 asti ja jatkuvien toimintojen osalta ennuste koko vuoden määrärahojen käytöstä.

Keskushallinto

Kesäkuussa toteutetun kaupungin organisaatiomuutoksen yhteydessä Keskushallinnon toimialalle kaupunginkansliaan yhdisteltiin lakkautettavista virastoista osa hankintakeskuksen toiminnoista, tietokeskus ja Oiva-Akatemia. Keskushallinnon talousarvio-määrärahoissa näkyy näiden talousarvioiden lisäksi lakkautetun Stara-viraston määrärahat.

Toimialan toiminnoista ennakoitaan toteutuvan talousarvion määrärahoja alhaisemmalla tasolla 17,2 milj. euroa keskitetysti varattujen jaksotettujen henkilöstömenomäärärahojen kohdassa lomapalkkavaruksen jaksotuksen muutos. Lisäksi mm. kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen toimintaan sekä vieraanvaraisuuteen varatuissa määrärahoissa toteutunee talousarviossa arvioitua matalampi

menotaso. Lisäksi kuntavaalien järjestämiseen huhtikuussa 2017 talousarviossa ennakoitu menotaso toteutui ennakoitua pienempänä.

kaupunginkanslian talousarviokohtaan käytettävissä olevasta määrärahasta arvioidaan säästyvän noin 10,3 miljoonaa euroa. Menosäästöistä 3,6 milj. euroa kohdistuu työllisyyspalveluihin, jonka hankkeet eivät ole toteutuneet suunnitellun mukaisina. Henkilöstömenojen säästö on noin 1,3 milj. euroa, mikä johtuu suurelta osin avoimista vakansseista. Toimialoille kohdennetuista henkilöstöpoliittisista hankkeista osa jää joko osin tai kokonaan toteutumatta johtuen 1.6. toimialojen organisaatiomuutoksen vuoksi. Täältä osin säästyvä summa on n. 1,7 milj. euroa.

Palvelukeskusliikelaitos

Tämän hetkisen arvion perusteella talousarvion liikevaihtotavoite 93,495 milj. euroa tullaan ylittämään ollen 95,173 milj. euroa. Tämän hetkisen arvion perusteella talousarvion mukaisen tilikauden ylijäämän 0,750 milj. euroa tullaan ylittämään ollen 5,523 milj. euroa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet saavutetaan. Palvelukeskuksessa toteutettiin organisaatiouudistus 1.3.2016 alkaen. Organisaatiouudistuksella palvelukeskus valmistautuu valtuuston 8.10.2014 tekemän päätöksen mukaisesti palvelukeskuksen nyt tuottamien palvelujen kilpailutusten laajentamiseen.

Palvelukeskuksen tulos- ja rahoituslaskelmaennuste						
Rahoituslaskelma	Tilinpäätös 2016	TA 2017	3. Ennuste	Erotus TA/Ennuste	Edellinen ennuste 2017	Ennusteen muutos
Tuloslaskelma						
Liikevaihto	96 529	93 217	107 173	13 956	107 126	48
Liiketoiminnan muut tuotot	879	856	-1 119	-1 975	-1 119	
Varsinaiset kulut	-89 858	-89 644	-98 886	-9 242	-99 580	694
Poistot	-589	-634	-440	194	-366	-74
Liikelylijäämä/alijäämä	6 961	3 795	6 728	2 933	6 060	667
Korvaus peruspääomalle	-80	-80	-80		-80	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	6 881	3 715	6 648	2 933	5 980	667
Rahoituslaskelma						
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	6 961	3 795	6 728	2 933	6 060	-667
Poistot ja arvonalentumiset	-589	-634	-440	194	-366	74
Rahoitustuotot ja -kulut	-80	-80	-80		-80	
Toiminnan rahavirta	7 470	4 349	7 088	2 739	6 346	-741
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot	-281	-843	-300	543	-843	-543
Investoinnin rahavirta	-281	-843	-300	543	-843	-543
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	7 189	3 506	6 788	3 282	5 503	-1 284
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Muut maksuvalmiuden muutokset	707	-320	-3	317	-3	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	707	-320	-3	317	-3	
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	7 897	3 186	6 785	3 599	5 501	-1 284

Työterveysliikelaitos

Liikevoittotavoite ylittyy vuonna 2017 noin 100 000 eurolla. Toiminnallisten tavoitteiden ennustetaan

toteutuvan talousarvion mukaisesti poislukien työpaikkaselvityksiä.

Työterveys Helsingin tulos- ja rahoituslaskelmaennuste						
Rahoituslaskelma	Tilinpäätös 2016	TA 2017	3. Ennuste	Erotus TA/Ennuste	Edellinen ennuste 2017	Ennusteen muutos
Tuloslaskelma						
Liikevaihto	16 872	16 220	16 250	30	16 200	50
Liiketoiminnan muut tuotot	367	115	455	340	430	25
Varsinaiset kulut	-16 708	-16 125	-16 432	-307	-16 453	21
Poistot	-34	-70	-32	38	-36	4
Liikelylijäämä/alijäämä	497	140	240	100	140	100
Korvaus peruspääomalle	-40	-40	-40		-40	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	457	100	200	100	100	100
Rahoituslaskelma						
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	497	140	240	100	140	-100
Poistot ja arvonalentumiset	-34	-70	-32	38	-36	-4
Rahoitustuotot ja -kulut	-40	-40	-40		-40	
Toiminnan rahavirta	491	170	232	62	136	-96
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot	475	139	232	93	96	-136
Investoinnin rahavirta						
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-20					
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Muut maksuvalmiuden muutokset	455	139	232	93	96	-136
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-20					
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	455	139	96	-43	121	26

Taloushallintopalveluliikelaitos

Talpan vuoden 2017 toisen talousarvion toteutumisen mukaan liikelaitoksen kuluva vuoden tuloksen ennustetaan toteutuvan + 30 000 euronä. Suoritemäärien ennustetaan toteutuvan talousarvion suurempina, joten tulos nousee positiiviseksi.

Investointeihin on varattu 200 000 euroa, josta ennustetaan toteutuvan 100 000 euroa.

Taloushallintopalvelun tulos- ja rahoituslaskelmaennuste (1 000 €)

	Tilinpäätös 2016	TA 2017	3. Ennuste	Erotus TA / Ennuste	Edellinen ennuste 2017	Ennusteen muutos
Tuloslaskelma						
Liikevaihto	28 127	26 855	28 310	1 455	28 657	-347
Liiketoiminnan muut tuotot	43	120	60	-60	90	-30
Varsinaiset kulut	-27 559	-26 654	-28 064	-1 410	-28 390	326
Poistot	-207	-265	-220	45	-272	52
Liikelylijäämä/alijäämä	404	56	86	30	86	0
Korvaus peruspääomalle	-56	-56	-56		-56	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	348	-0	30	30	30	0
Rahoituslaskelma						
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	404	56	86	30	86	-0
Poistot ja arvonalentumiset	-207	-265	-220	45	-272	-52
Rahoitustuotot ja -kulut	-56	-56	-56		-56	
Toiminnan rahavirta	554	265	250	-15	302	52
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	390	65	-50	-115	2	52
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 030					
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	1 030					
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	1 420	65	-50	-115	2	52

Rakentamispalveluliikelaitos

Stara aloitti kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaisesti 1.6.2017 alkaen rakentamis-palveluliikelaitoksena.

Tulojen ennustetaan toteutuvan 153 milj. euron suuruisena eli 8 milj. euroa talousarviota pa-rempana. Menot arvioidaan toteutuvan 126 milj. euron suuruisena eli 9 milj. euroa talousarvio-ta suurempana. Poistot ovat ennusteen mukaan 2 milj. euroa. Staran peruspääoman tuotto vaatimus on 1,1 milj. euroa. Talousarvion mukaisen tilikauden ylijäämän

ennustetaan olevan 23,6 milj. euroa eli talousarvio-ta sitovaa tavoitetta 0,6 milj. euroa heikompi.

Talousarvion tulostavoitteeseen pyritään pääsemään toimintaa kehittämällä sekä kustannus-säästöillä, joita jatketaan edelleen ja jotka kohdistuvat kaikkiin kululajeihin.

Työkoneisiin ja autoihin sekä muuhun irtaimeen omaisuuden investointeihin käytetään 1,5 milj. euroa.

Rakentamispalvelun tulos- ja rahoituslaskelmaennuste (1 000 €)

	Tilinpäätös 2016	TA 2017	3. Ennuste	Erotus TA / Ennuste	Edellinen ennuste	Ennusteen muutos
Tuloslaskelma						
Liikevaihto		78 845	60 836	-18 009	66 914	-6 077
Liiketoiminnan muut tuotot		73 214	89 160	15 946	79 738	9 422
Valmistus omaan käyttöön		234	2 772	2 538	2 791	-19
Varsinaiset kulut		-124 834	-125 797	-963	-121 966	-3 830
Poistot		-2 147	-2 263	-116	-2 254	-9
Liikelylijäämä/alijäämä		25 312	24 709	-603	25 223	-514
Korvaus peruspääomalle		-1 134	-1 134		-1 134	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		24 178	23 575	-603	24 089	-514
Rahoituslaskelma						
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Liikelylijäämä (-alijäämä)		25 312	24 709	-603	25 223	514
Poistot ja arvonalentumiset		-2 147	-2 263	-116	-2 254	9
Rahoitustuotot ja -kulut		-1 134	-1 134		-1 134	
Satunnaiset erät						
Tulorahoituksen korjauserät						
Toiminnan rahavirta		26 325	25 838	-487	26 343	505
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot		-1 759	-1 559	200	-1 759	-200
Investoinnin rahavirta						
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-1 759	-1 559	200	-1 759	-200
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Muut maksuvalmiuden muutokset		-11 496		11 496		
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		-11 496		11 496		
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN		13 070	24 279	11 209	24 584	305

Sitovat tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Kaupunginkanslia		
Tavoitteena on, että 60 % kaupunginvaltuuston ja -hallituksen päätettäväksi tulevista asioista käsitellään enintään 100 kalenteripäivässä.	60	60
Talouden ohjauksen tasapainotavoite: Pidetään emokaupungin käyttömenojen reaalisvuosikasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 %:n tuottavuuden parantamisen tavoitteella.	100	100
Vähintään 68 tilasto- ja tutkimusjulkaisua.	68	68
Vähintään 410 000 käyntiä tietokeskuksen ylläpitämissä verkkopalveluissa vuoden aikana.	410 000	410 000
Ajantasainen julkaisukalenteri, joka tarkistetaan johtoryhmässä 11 kertaa vuodessa	11	11
Korkeasaari		
Kävijämäärä 530 000 kävijää vuodessa		
Stara		
Energiansäästö tavoite on 12 % vuoden 2010 energiankulutuksesta mukaan lukien aiempien vuosien säästö tavoitteet. Tavoitteeseen sisältyvät sähkön- ja kaukolämmönkulutus.		
Työhyvinvointia kehitetään siten, että sairauspoissaolojen määrä vähenee		
Talpa		
Tilikauden tulos $\geq$ 0	0	30 000
Asiakastyytyväisyys 3,8 asteikolla 1–5 (toteutunut 3,86 vuonna 2015)	3,8	3,8
Palvelukeskus		
Sitovana toiminnallisena tavoitteena on asiakastyytyväisyys vähintään 3,5 (asteikolla 1–5).		3,5
Työterveys Helsinki		
Työterveysneuvottelut – Företagshälsovärdsdiskussioner	1 600	

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Kaupunginkanslia		
Hankintakilpailutukset, joissa ympäristönäkökulma on huomioitu	60	60
Keskimääräinen työpanos/kilpailutus, htp	40,5	40,5
Hankintakilpailutusten määrä, kpl	130	130
Julkaisut, kpl	68	68
Julkaisukalenterin seuranta	11	11
Tietokeskuksen verkkopalveluissa käyntien määrä, kpl/vuosi	410 000	410 000
Laaja tietopalvelutehtävä, kpl	1 100	1 100
Tutkijapalvelu kaupunginarkistossa, tutkijakäynnit, kpl	1 600	1 600
Tutkijoiden tilaamat asiakirjat, kpl	7 150	5 000
Sinetti-arkistotietojärjestelmä, käyntejä / vuosi	41 000	41 000
HRI-palvelusta ladattujen tietoaineistojen määrä / vuosi	22 000	22 000
Helmi-intrassa (Yhteiset-palvelut/Tilastot ja tutkimukset) ylläpidettävien teema-alueiden lukumäärä, kpl	18	18
Ylläpidettävät sähköiset tietopalvelut, kpl	11	11

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
HRI-palvelussa avattujen tietoaineistojen lukumäärä, kpl	50	50
Opintopäivät	28 000	11 611,00
Konsulttipäivät	1 300	607
Korkeasaari		
Toimintakate/asukas		
Tulot €/kävijä		
Lajimäärä		
Pinta-ala		
Henkilöstön määrä		
Tehokkuus/taloudellisuus		
Automaattisesti täsmäytyvät tilioviennit	62,50 %	68,00 %
E-laskujen osuus lähtevistä laskusta	27,00 %	28,00 %
Automaattisesti täsmäytyvät ostolaskut	14,50 %	14,50 %
CM-järjestelmässä täsmäytyvät ostolaskut	9,00 %	9,00 %
Sähköisesti ilmoitetut poissaolot	72,50 %	73,00 %
Sähköiset palkkalipukkeet	74,00 %	75,00 %
HTV	355	375
Palvelukeskus		
Liikelyijäämä vähintään 2,0 % liikevaihdosta		5,2
Sijoitetun pääoman tuotto on vähintään 5,0 %		9,6
Henkilöstökulut (ml. työvoiman ostot) enintään 56 % liikevaihdosta.		46,54
Työterveys Helsinki		
Esimieskonsultaatiot	3 500	
Työpaikkaselvitykset	560	
Vastaanotto- ja etäkontaktit	230 000	
Asiakasmäärä	40 500	
Kirjanpidon myynti/asiakasmäärä	403	
Tarkastuslautakunta ja -virasto		
Henkilötyöpäivät	3 650	3 670
Arviointi- ja tarkastustyöhön käytettyjen työpäivien osuus henkilötyöpäivistä	73,50 %	74,00 %
Tilintarkastuspäivät, ulkoisen tilintarkastajan toteutuneet tarkastuspäivät	390	390
Henkilöstön määrä	18	18
Tarkastusta ja arviointia tekevän henkilöstön määrä	16	16
Tuottavuuden kehitys	98	104
Tilojen kokonaispinta-ala (m2)	602	602

Kasvatus ja koulutus

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulo- ja menoennuste (milj. €)

Tulosyksikkö		Tilinpäätös 2016	TA 2017	3. Ennuste	Ero-tus TA/Ennuste	Ylitysoikeus 2017	Ed. ennuste	Ennusteen muutos
2 Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	Tulot yhteensä	74,5	65,1	72,4	7,3		68,8	3,5
	Menot yhteensä	-1 092,4	-1 098,5	-1 102,2	-3,7		-1 102,9	0,7
	TA+ylitysoikeus/TA+ylit/Enn		-1 098,5		-3,7			
	Toimintakate	-1 017,9	-1 033,4	-1 029,8	3,6		-1 034,1	4,2
21001 Kasvatus ja koulutus	Tulot yhteensä		33,3	40,6	7,3		37,0	3,5
	Menot yhteensä		-651,0	-654,7	-3,7		-655,4	0,7
	TA+ylitysoikeus/TA+ylit/Enn		-651,0		-3,7			
	Toimintakate		-617,7	-614,1	3,6		-618,4	4,2
Vanhat Vaka, Opev, Sto, Rto	Tulot yhteensä	74,5	31,8	31,8	0,0		31,8	
	Menot yhteensä	-1 092,4	-447,5	-447,5	0,0		-447,5	
	TA+ylitysoikeus/TA+ylit/Enn		-447,5		0,0			
	Toimintakate	-1 017,9	-415,7	-415,7	0,0		-415,7	
Toimiala yhteensä TA sisältää alkuvuoden lakkautettujen virastojen talousarviot 5 kk osalta ja uusien ta-kohtien talousarviot 7. kk osalta. Ennustesarakkeessa on lakkautettujen virastojen osalta toteumatieto 31.5.2017 asti ja jatkuvien toimintojen osalta ennuste 7 kk:n määrärahojen käytöstä.								

Kasvatus ja koulutus

Tuloja arvioidaan kertyvän noin 7 300 000 euroa, eli 22% enemmän kuin välitinpäätökseen 31.5. 2017 perustuvassa talousarviossa (1.6.-31.12.2017 yht. 33 294 000 euroa). Tulot ylittyvät kaupungin saamista harkinnanvaraisista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista ja muusta ulkopuolisesta rahoituksesta, joita ei ole pystytty huomiomaan talousarviossa. Menoja ennakoidaan kertyvän kaikki kasvatuksen ja koulutuksen palvelukokonaisuudet ja hallinto huomioiden 3 700 000 euroa eli 0,6% yli välitinpäätökseen perustuvan talousarvion (1.6.-31.12.2017 yht. 650 980 000 euroa). Menojen ylitys johtuu kuten tulojen osalta kaupungin saamista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta rahoituksesta.

Budjettirahoitteisessa toiminnassa ylitykset kohdistuvat varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Tämä johtuu siitä, että lapsi- ja oppilasmäärät ylittävät talousarvion. Kaupungin omissa päiväkodeissa on noin 457 lasta yli talousarvioperustan. Perusopetuksessa puolestaan ennustetaan oppilasmäärän ylittävän talousarvion noin 360 oppilaalla. Ennusteen mukaan, perusopetus pystyy sopeuttamaan tulosbudjettiaan siten, ettei ylityksiä tapahdu. Varhaiskasvatuksen ylityspaineet puolestaan pystytään kattamaan muissa palveluissa syntyvillä säästöillä.

Säästöjä syntyy ammatillisessa koulutuksessa, koska opiskelijamäärä jää pienemmäksi kuin talousarviossa on arvioitu. Perusopetuksen kotikuntakorvaukset jäävät talousarviossa ennakoitua pienemmiksi samoin avustettavan iltapäivätoiminnan ja varhaiskasvatuksen

avustukset. Avustukset jäävät talousarviossa ennakoitua varauksesta yhteensä noin 4,5 miljoonalla eurolla. Varhaiskasvatuksen avustusten pienenemiseen vaikuttaa lasten siirtyminen avustettavasta hoidosta päiväkotihoidon. Kotikuntakorvausten perusosaa on laskettu vuoden 2016 tasosta 1,8 %. Perusosaan vaikuttaa vuosittainen kustannustenjaon tarkistus ja kustannustason muutosta kuvaava indeksikorotus, joka vuodelle 2017 oli mm. kilpailukykysovimuksen takia negatiivinen.

Toimialan sitovien toiminnallisten tavoitteiden ennakoidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti.

Valtionosuuteen oikeuttavia oppilaita ja opiskelijoita ennakoidaan olevan kaikkiaan 61 163, eli noin 280 (- 0,5 %) vähemmän kuin talousarviossa on ennakoitu. Oppisopimusten määrän ennakoidaan jäävän noin 357 sopimuksella ja ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärän noin 225 opiskelijalla alle talousarvion. Suomenkielisessä perusopetuksessa oppilasmäärän ennustetaan ylittävän talousarvion 356 (1,0%) oppilaalla. Suomenkielisen lukiokoulutuksen oppilasmäärä jää 117 oppilasta (-1,5%) alle talousarvion. Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppilas/opiskelijamäärä ylittää talousarvion 57 (1%) oppilaalla/opiskelijalla. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa kaupungin päiväkotien lasten määrän ennustetaan kasvavan 457 (2%) lapsella. Ruotsinkielisessä päivähoidossa ennakoidaan lapsia olevan noin 1 958 eli noin 105 lasta (-5%) vähemmän kuin talousarviossa. Vapaan sivistystyön opiskelijamäärien ja opetustuntimäärien ennustetaan pysyvän talousarvion tasolla.

Sitovat tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Tavoite 1: "Neuvola päiväkodissa" -toimintamallin käyttö laajenee Mellunkylän ja Malmi-Pukinmäen varhaiskasvatusalueille vuoden 2017 aikana. Tavoite on yhteinen sosiaali- ja terveystoimialan kanssa.	TOT	TOT
Tavoite 2: Deflatoidut menot €/varhaiskasvatuksen palvelujen piirissä olevia lapsia (koko päiväkotihoido, koko perhepäivähoito, yksityisen hoidon ja kotihoidon tuki ja kerhot) kohden Helsingissä eivät kasva.	TOT	TOT
Tavoite 1: Digitaalisuus ja monimuotoiset oppimisympäristöt edistävät jokaisen oppimista yhteisöllisesti ja yksilöllisesti perusopetuksessa.		
Mittari 1: Jokaisessa peruskoulussa on vähintään yksi monimuotoinen oppimisympäristö 100:aa oppilasta kohti.	TOT	TOT
Mittari 2: ePortfolio otetaan käyttöön vähintään 40:ssä suomenkielisessä ja viidessä ruotsinkielisessä peruskoulussa.	TOT	EI TOT
Tavoite 2: Digitaalisuus ja monimuotoiset oppimisympäristöt edistävät jokaisen oppimista yhteisöllisesti ja yksilöllisesti lukiokoulutuksessa.		
Mittari: Vähintään 50 %:lla lukioiden opettajista ja ohjaajista on digi.fi 1-tason taidot.	TOT	TOT
Tavoite 3: Digitaalisuus ja monimuotoiset oppimisympäristöt edistävät jokaisen oppimista yhteisöllisesti ja yksilöllisesti ammatillisessa koulutuksessa.		
Mittari: Vähintään 50 %:lla opettajista ja ohjaajista on digi.fi 1-tason taidot.	TOT	TOT
Suomenkielinen työväenopisto		
Tavoite 1: Suomenkielisen työväenopiston opetustuntien määrä vuonna 2017 on 101 500 opetustuntia.	101500	102500
Ruotsinkielinen työväenopisto		
Tavoite 1: Ruotsinkielinen työväenopisto toteuttaa 22 500 opetustuntia yhteensä noin 6 300 osallistujalle vuonna 2017.	22500	22500

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Tavoite 1: Varhaiskasvatustoimi osallistuu "Suomi 100 Suuri Lukuseikkailu" hankkeeseen tiiviissä yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa.	TOT	TOT
Tavoite 2: Työkykyjohtaminen tukee arjen sujuvuutta – jokaisen työpanos on tärkeä.	TOT	TOT
Opetus		
Tavoite 4: Kehitetään lasten, nuorten ja perheiden aktiivista toimintaa ja vahvistetaan osallisuutta siten, että jokaisella lapsella on mahdollisuus johonkin harrastukseen.		
Mittari 1: Vähintään 40:ssä suomenkielisessä ja viidessä ruotsinkielisessä peruskoulussa koulun tiloja käytetään koulun jälkeen iltapäivisin harrastustoimintaan.	TOT	TOT
Tavoite 5: Suunnittelussa huomioidaan varhaiskasvatustoimen digitalisaatio-ohjelma ja kehittämistyötä tehdään yhdessä varhaiskasvatustoimen ja kaupunginkanslian kanssa. Tavoitteena on yhteisen tiedon tuottaminen verkossa ja verkostoissa.		
Mittari: Vähintään kaksi suomen- ja kaksi ruotsinkielistä opetus- ja varhaiskasvatustoimen yhteistä koulutuspäivää.	TOT	TOT
Suomenkielinen työväenopisto		
Opistossa seurataan myös ilmoittautuneiden kurssilaisten määrää, kaikkien opiskelijoiden tuntimäärää ja tapahtumiin osallistuvien opiskelijoiden lukumäärää.	TOT	TOT
Ruotsinkielinen työväenopisto		
Muut toiminnalliset tavoitteet:		
Ilmoittautuneiden kurssiosallistujien määrä	18500	18500
Ruotsinkielisen työväenopiston kurssitoimintaan osallistuvien määrän suhde Helsingin ruotsinkielisen väestön määrään		
Suunnittelemansa opinnot loppuunsaattavien maahanmuuttajien määrä	15	15

Kaupunki- ympäristö

Kaupunkiympäristön toimialan tulo- ja menoennuste (milj. €)

Tulosyksikkö		Tilin- päättös 2016	TA 2017	3. En- nuste	Erotus TA/En- nuste	Ylitys- oikeus 2017	Ed. en- nuste	Ennus- teen muu- tos
3 Kaupunkiympäristön toimiala	Tulot yhteensä	807,1	886,6	1 055,7	169,1		1 086,3	-30,6
	Menot yhteensä	-597,2	-739,6	-706,0	33,6	-0,4	-727,4	21,4
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-740,0		34,0			
	Toimintakate	209,9	147,0	349,7	202,7	-0,4	358,9	-9,2
31001 Kaupunkirakenne	Tulot yhteensä		163,6	335,8	172,2		360,2	-24,4
	Menot yhteensä		-113,5	-113,9	-0,4	-0,4	-118,7	4,8
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-113,9		0,0			
	Toimintakate		50,1	221,9	171,8	-0,4	241,5	-19,6
31002 Rakennukset	Tulot yhteensä		302,7	293,8	-8,9		301,1	-7,3
	Menot yhteensä		-169,9	-157,5	12,4		-166,4	8,9
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-169,9		12,4			
	Toimintakate		132,8	136,3	3,5		134,7	1,6
31003 Asuntotuotanto	Tulot yhteensä		10,0	14,6	4,6		14,6	
	Menot yhteensä		-13,6	-10,4	3,2		-10,4	
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-13,6		3,2			
	Toimintakate		-3,6	4,2	7,8		4,2	
31004 HSL- ja HSY-kun- tayht. maksuosuudet	Tulot yhteensä							
	Menot yhteensä	-191,2	-202,1	-183,6	18,4		-191,4	7,8
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-202,1		18,4			
	Toimintakate	-191,2	-202,1	-183,6	18,4		-191,4	7,8
31005 Pelastuslaitos	Tulot yhteensä	15,3	14,3	15,5	1,2		14,3	1,2
	Menot yhteensä	-52,3	-52,0	-52,0	0,0		-52,0	-0,0
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-52,0		0,0			
	Toimintakate	-37,0	-37,7	-36,5	1,2		-37,6	1,2
Lakkautetut virastot	Tulot yhteensä	791,8	396,1	396,1	0,0		396,1	
	Menot yhteensä	-353,8	-188,6	-188,6	-0,0		-188,6	
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-188,6		-0,0			
	Toimintakate	438,0	207,5	207,5	0,0		207,5	

Toimiala yhteensä TA sisältää alkuvuoden lakkautettujen virastojen talousarviot 5 kk osalta ja uusien ta-kohtien talousarviot 7. kk osalta. Ennustesarakkeessa on lakkautettujen virastojen osalta toteumatieto 31.5.2017 asti ja jatkuvien toimintojen osalta ennuste 7 kk:n määrärahojen käytöstä. Pelastuslaitos ja HSL/HSY-kuntayhtymien maksuosuudet ovat koko vuoden tiedoilla.

Kaupunkiympäristö

Kaupunkirakenne

Tuloja ennustetaan kertyvän 336 milj. euroa, joka sisältää maanmyyntien ja rakennusten myyntien kirjauksia 132 milj. euroa. Em. myyntien tasearvo kirjataan investointituloihin. Talousarviossa ei ole varauduttu uuteen kirjaamistapaan.

Käyttötalouden menojen ennustetaan toteutuvan käytettävissä olevien määrärahojen mukaisesti.

Kaupungin johtamisjärjestelmän muutoksessa toimintoja ja rakenteita on uudistettu ja päivitetty. Uusien yhteisten toimintatapojen kehittäminen jatkuu edelleen.

Hallinto- ja tukipalvelujen keskittäminen ja sen myötä uuden tukiorganisaation ja prosessien käynnistäminen on ollut kaudella keskeisessä asemassa. Meneillään on useita toimintojen yhtenäistämiseen liittyviä kehittämishankkeita. Käynnissä on myös henkilöstösuunnittelu, jonka tavoitteena on, että henkilöstön määrä laskee nykyisestä 1.1.2019 mennessä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on käynnistetty prosessien kartoitus toimintatapojen sujuvoittamiseksi

Yhden sitovan toiminnallisen tavoitteen ei ennusteta toteutuvan. Luovutettua asuntorakennusoikeustavoitetta vähintään 380 000 k-m² ei todennäköisesti saavuteta. Tähän vaikuttaa osaltaan se, että uusilla projektialueilla säänneltyyn asuntotuotantoon varatut tontit eivät ole kustannussyistä edenneet tontinluovutus- ja rakentamisvaiheeseen.

Kuluvan vuoden ennuste asuntotonttien luovutukselle on noin 300 000 k-m².

Rakennukset

Tulojen ennustetaan toteutuvan 9 milj. euroa talousarviota pienempänä. Menojen arvioidaan toteutuvan 12 milj. euroa talousarviota pienempänä. Tulojen ja menojen erotuksena syntyvä sitova toimintakate arvioidaan toteutuvan 3 milj. euroa talousarviota parempana.

Uuden organisaation käynnistämistä sekä uusien toimintaketjujen kehittämistä on jatkettu kaikissa palveluissa. Kaupungin strategian toimeenpano-ohjelman laatiminen on myös käynnissä.

Investointiohjelman toteutumisessa haasteena ovat mm. palvelutilaverkko- ja hankesuunnitteluresurssit ja hankintamenettelyt.

Rakentamisen markkinoiden ylikuumentuminen on jo aiheuttanut osaavan henkilökunnan siirtymistä pois kaupungin palveluksesta ja uuden kokeneen henkilökunnan palkkaamisessa on yhä haasteita. Rakennuttaminen-palvelu käyttää konsultteja työvoimavajeen korvaamiseksi. Talonrakennusalan ylikuumeneminen on jo vaikuttanut urakoiden hintatasoon nostavasti. Talonrakentamisen tarjoushintaindeksi on noussut vuodessa 10,7 %, mikä saattaa aiheuttaa vaikeuksia hankkeiden etenemisissä.

Talouden ennustaminen on haastavaa, koska talousjärjestelmien yhteensovittaminen ja raportoinnin kehittäminen ovat vielä kesken.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden ennustetaan toteutuvan.

Asuntotuotanto

Tulojen ennustetaan toteutuvan 5 milj. euroa talousarviota suurempina. Menojen puolestaan arvioidaan toteutuvan 3 milj. euroa talousarviota pienempinä. Tulojen ja menojen erotuksena syntyvä sitova toimintakate on siten 8 milj. euroa talousarviota parempi.

ARA-tuotannon tarjoushintojen nousu yli hyväksyttävän tason voi siirtää loppuvuonna kilpailutettavien kohteiden aloituksia myöhempään ja vaikeuttaa siten kaupungin oman asuntotuotannon AM-ohjelmassa asetetun tavoitteen saavuttamista.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden ennustetaan toteutuvan.

Pelastuslaitos

Tulojen ennustetaan olevan 1 milj. euroa talousarviota suuremmat, koska öljyntorjuntatoiminnan korvauksia tuloutuu aikaisemmilta vuosilta budjetoitua enemmän. Lisäksi valvontatoiminnan ja erheellisten paloilmoitusten maksut ovat budjetoitua suuremmat. Menojen arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti.

Sitovista toiminnallisista tavoitteista yksi ei toteudu. Ensihoidon tavoittamisviive tavoite on 70 %. Viive on 69 %. Kiireellisten ensihoitotehtävien kasvu tänä vuonna on ollut 2,4 % edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Kasvava tehtävämäärä lisää yksiköiden

sidonnaisuutta tehtäviin ja hidastaa lähtönopeutta seuraaviin tehtäviin. Tämän lisäksi asiakkaiden tavoittamista hidastavat jonoutuvat hälytystehtävät, jotka osoitetaan sairaalassa tai oman toiminta-alueen ulkopuolella oleville yksiköille. Tavoittamisviive ylittää ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaiset tavoitteet. Poikkeaman korjaaminen edellyttää lisäresursointia ensihoitoyksiköiden määrään. Yhteistyö hätäkeskuksen kanssa ei ole johtanut hälytysmäärän kasvutrendin pysäyttämiseen odotetulla tavalla.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuvat.

Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos

Liikennelaitoksella on sitovana tavoitteena, että talouden tulos on vähintään nolla. Ennusteen mukaan tavoite on toteutumassa. Toimintatuottojen ennustetaan toteutuvan 33,0 milj. euroa talousarviota pienempänä. Ennusteessa HSL:ltä laskutettavia liikennöintikorvauksia on toteutuksessa 8,3 milj. euroa talousarviota vähemmän ja HSL:n infrakorvauksia 18,9 milj. euroa talousarviota vähemmän. Länsimetron käynnistymisen siirtyminen syksyyn 2017 pienentää korvauksia. Talousarvio on tehty oletuksella, että länsimetro olisi käynnistynyt vuoden 2017 alussa.

Länsimetron käyttöönoton viivästyminen pienentää myös menoja sillä esimerkiksi korkomenot, poistot ja Länsimetro Oy:n vastikelaskutus toteutuvat talousarviota pienempinä. HSL korvaa HKL:lle pääosin ne kustannukset, jotka johtuvat länsimetroon valmistautumisesta ja jotka toteutuvat metron käyttöönoton viivästyisestä huolimatta (mm. kuljettajien paikkakustannukset).

Investointien toteutumisennuste on 121,4 milj. euroa, kun talousarviossa investointeihin on varattu 169,1 milj. euroa. Osa vuodelle 2017 suunnitelluista raitiovaunuinvestointimaksuista toteutui jo vuoden 2016 lopussa ja toisaalta osa vuoden 2017 maksuista siirtyy vuodelle 2018.

Tilikauden suurimmat investoinnit ovat uudet raitiovaunut 46,2 milj. euroa. Muita suuria investointeja ovat Kuloosaaren metrosillan peruskorjaus 6,9 milj. euroa, Hakaniemien metroaseman peruskorjaus ja kehittäminen 6,8 milj.

euroa ja Helsingin metron asetinlaitteen uusiminen 5,8 milj. euroa.

Vuoden 2017 investointihankinnat rahoitetaan kaupungin sisäiseltä rahatililtä ja HKL:n lainannosto siirtyy pääosin vuodelle 2018.

Liikennelaitoksen sitovista tavoitteista taloudellisen tuloksen, raitioliikenteen asiakastyytyväisyyden ja liikennöinnin luotettavuuden sekä raitioliikenteen matkustajien kokeman järjestyksen ja turvallisuuden ennakoidaan toteutuvan vähintään tavoitteen mukaisesti.

Toiminnan kokonaiskustannukset paikkakilometriä kohden ennustetaan jäävän tavoitteesta 0,065 €/paikka-km. Paikkakilometriennuste on laskenut länsimetron aloituksen siirtymisen vuoksi, mutta kustannusten ei ennusteta laskevan samassa suhteessa.

Metrolinnoituksen luotettavuuden ja asiakastyytyväisyyden sekä metrolinnoituksessa koetun järjestyksen ja turvallisuuden tavoitteiden ennakoidaan jäävän talousarviossa asetetuista tavoitteista sillä metrolinnoituksessa on ollut alkuvuoden aikana teknisiä vikoja, jotka ovat pysäyttäneet koko metrolinnoituksen ja aiheuttaneet ajamattomia lähtöjä. Myös länsimetron käynnistymisen loppuvuonna ennakoidaan asettavan haasteita metrolinnoitukselle loppuvuoden aikana.

Länsimetron asemien ja metroradan hallinta siirtyi Länsimetro Oy:ltä HKL:lle lokakuussa ja länsimetro otetaan käyttöön 18.11.2017. Riskienhallinnalla turvataan, että HKL:n toiminnassa ei ole tekijöitä, jotka voisivat viivästyttää länsimetron käyttöönottoa.

Terrori-iskut Venäjällä ja Ruotsissa (3.4. ja 7.4.2017) sekä Turun veitsi-isku (17.8.2017) käynnistivät tehostetun valmiuden myös HKL:llä. Riskienhallinta- ja valmiudenkohottamistoimenpiteitä olivat muun muassa: johtamisvalmiuden nostaminen, tietojenvaihto ja yhteistoiminta muiden toimijoiden kanssa sekä järjestyksenvalvojen lisääminen joukkoliikenteessä.

HKL:n tulos- ja rahoituslaskelmaennuste (1 000 €)

	Tilinpäätös 2016	TA 2017	3. Ennuste	Erotus TA/Ennuste	Edellinen ennuste 2017	Ennusteen muutos
Tuloslaskelma						
Tuki infrainvestointien pääomakuluihin	12 470	20 742	16 604	-4 138	19 662	-3 058
Muut myyntitulot	148 023	184 796	163 643	-21 153	176 727	-13 084
Liikevaihto	160 493	205 538	180 247	-25 291	196 389	-16 142
Valmistus omaan käyttöön	3 519	5 849	6 211	362	5 999	212
Liiketoiminnan muut tuotot	16 296	25 745	16 990	-8 755	15 331	1 659
Varsinaiset kulut	-115 983	-153 911	-129 725	24 186	-142 655	12 930
Poistot	-40 927	-51 795	-48 607	3 188	-48 608	1
Liikelylijäämä/alijäämä	23 398	31 656	25 911	-5 745	26 801	-890
Rahoitustuotot	26		32	32	5	27
Korkokulut kaupungin lainasta	-22	-54	-7	47	-7	
Muut korkomenot	-2 658	-6 738	-4 348	2 390	-4 515	167
Korvaus peruspääomalle	-8 442	-8 442	-8 442		-8 442	
Muut rahoitusmenot	-11 238	-18 885	-11 733	7 152	-14 396	2 663
Ylijäämä/alijäämä ennen varauksia	1 065	-2 463	1 413	3 876	-554	1 967
Poistoeron muutos	-14 749	3 099	3 006	-93	3 047	-41
Varausten muutos	16 300	-563	-2 060	-1 497	-2 060	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 615	73	2 359	2 286	433	1 926
Rahoituslaskelma						
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	23	32	26	-6	27	1
Poistot ja arvonalentumiset	-41	-52	-49	3	-49	-0
Rahoitustuotot ja -kulut	-22	-34	-24	10	-27	-3
Satunnaiset erät						
Tulorahoituksen korjauserät	0	-0	0	0	0	-0
Toiminnan rahavirta	42	49	50	1	48	-2
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot	-177	-169	-121	48	-135	-14
Rahoitusosuudet investointimenoihin						
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	-0	0	0	0	-0
Investoinnin rahavirta	-177	-169	-121	48	-135	-14
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-135	-120	-71	48	-87	-16
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Lainakannan muutokset	50	237	-13	-251	36	50
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset	20	-117	85	202	50	-34
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	70	120	71	-49	87	16
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-64	0	-0	-0	-0	0

Sitovat tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Laaditaan yleiskaavan toteuttamishjelma yhdessä kaupunginkanslian ja kanssa.	ohjelma laadittu	toteutuu
Laaditaan MAL-sopimuksen ja uuden AM-ohjelman mukaisesti asemakaavoja asuntotuotantoon vähintään 600 000 kem2 pääosin raideliikenteen palvelualueelle.	600000	600000
Asemakaavoitetusta asuntokerrosalamäärästä on täydennysrakentamista vähintään 200 000 kem2.	200000	200000
Malmin lentokenttäalueen asemakaavoituksen jatkaminen: Fallkullanpuiston asemakaava, lentokenttärakennuksen ja hangaarin suojelukaava ja Malmin raitiotie- ja liikenneyhdydet Kivikon ja Tattariharjun välillä. Asemakaavaehdotukset valmistellaan lautakunnan käsittelyyn vuoden 2017 aikana.	ehdotukset valmisteltu	toteutuu
Joukkoliikenteen kuljetusosuus aamuliikenteessä keskustaan kasvaa 0,2 %-yksikköä edellisvuoden toteumasta.	+0,2%	0,2 %
Joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä kasvaa 0,2%-yksikköä edellisvuoden toteumasta.	+0,2%	0,2 %
Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia tehdään ympäristövalvonnassa 400 tarkastusta elintarvike-valvonnassa 2 600 Oiva-järjestelmän mukaista tarkastusta ja terveydensuojelussa ja tupakkavalvonnassa yhteensä 350 tarkastusta.	tarkastukset tehty	toteutunee
Luonnon monimuotoisuutta turvataan laatimalla hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä rauhoitusesitykset kolmelle alueelle.	suunnitelmat ja esitykset laadittu	toteutuu
Ympäristötalon kokonaisenergiankulutus vuonna 2017 on 6 % pienempi kuin vuoden 2014 kokonaisenergiankulutus.	6 %	6 %
Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista maa-aineksista vähintään 80 prosenttia hyötykäytetään.	80 %	80 %
Asunto-ohjelman mukaisille tonteille rakennetaan katu sellaiseen vaiheeseen, että tontin rakentaminen on oikea-aikaisesti mahdollista.	rakennettu	toteutuu
Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osuutta liikenteestä edistetään kehittämällä talvihoitoa.	talvihoitoa kehitetty	toteutuu
Sähköisesti käytettävissä olevien asiointipalveluiden osuutta lisätään vuodesta 2015 vuoden 2017 loppuun mennessä 30:llä prosenttiyksiköllä.	+ 30% yks	+30%yks
Rakennusvalvontaan saapuneista lupahakemuksista vähintään 80 % käsitellään 6 viikossa (=1,4 kuukautta).	6 vkoa	6 vkoa
31002 Rakennukset: Energiasäästötavoite vuonna 2017 on energiasäästöneuvottelukunnan ohjeistuksen mukaisesti 12 % vuoden 2010 kokonaisenergiakulutuksesta mukaan lukien aiempien vuosien säästötavoitteet.	12 %	12 %
Asuntotuotanto sitoutuu rakennuttamaan asuntotuotanto-toimikunnalle varattujen rakentamiskelpoisten tonttien puitteissa AM-ohjelman mukaisen kaupungin oman asuntotuotannon, jonka määrä vuonna 2017 on 1 500 asuntoa.	1500	1500
Asuntotuotanto rakennuttaa siltä tilattavat kaupungin kiinteistöyhtiöiden peruskorjaukset yhtiöiden investointi-budjettien ja aikataulujen mukaisesti.	rakennutettu	toteutuu

Sitovat tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Pelastuslaitos		
Onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä omatoimisen varautumisen kehittämiseksi kuntalaisiin sekä alueella toimiviin tahoihin kohdistetaan turvallisuuteen ja onnettomuusriskien hallintaan liittyviä toimenpiteitä. Vuoden 2016 tavoitteena on vähintään 8 600 turvallisuuspistettä.	8600	8600
I-riskialueella pelastustoiminnan keskimääräinen lähtö- ja ajoaika kohteeseen ensimmäisellä 1+3 vahvuisella yksiköllä on enintään 6 minuuttia vähintään 50 %:ssa tehtävistä.	50	57
Ensihoidon tavoittamisviive on enintään 8 minuuttia vähintään 70 %:ssa kiireellisyysluokkien A ja B tehtävistä.	70	69
HKL		
Tilikauden tulos on vähintään nolla	0	Tot.
Liikennöintikustannukset per paikka-km laskevat (positiivinen tuottavuuskehitys)	0,065	0,067
Raitio- ja metroluokituksen asiakastytyvyisyys vähintään vuoden 2016 tasolla (tavoite täsmentyy vuoden 2016 lopussa)	4,04; 4,19	4,04; 4,17
Raitio- ja metroluokituksen luotettavuus vähintään vuoden 2016 tasolla (tavoite täsmentyy vuoden 2016 lopussa)	99,84%;99,84%	99,86%; 99,83%
Matkustajien kokema järjestys ja turvallisuus paranevat (tavoite täsmentyy vuoden 2016 lopussa).	4,22; 4,18	4,22; 4,17

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvui	Ennuste
Turvataan yritysten toimintaedellytykset ja elinkeinoelämän toimivuus laatimalla riittävästi ja oikea-aikaisesti toimitilakaavoja kaupunkirakenteen ja saavutettavuuden kannalta hyvälle paikoille.	toteutuu	toteutuu
Keskusta-alueiden kävely-ympäristön toiminnallinen ja kaupunkikuvallinen laatu paranee. Vuonna 2017 toteutetaan edellisvuonna kehitetty seurantamenetelmä.	toteutuu	toteutunee
Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa verrattuna viiden edellisen vuoden keskiarvoon.	toteutuu	toteutunee
Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden kokonaismäärän vähenemistrendi on vähintään 2 % viiden edellisen vuoden keskiarvosta.	toteutuu	toteutunee
Yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa tuetaan toimia, jotka edistävät pyöräilyä. Tavoitteena on pyöräilyn lisääminen ja turvallisuuden edistäminen. Vuoden 2017 aikana laaditaan rakennuspalvelun kanssa yhteiset tavoitteet pyöräilyinfran toteuttamiseen ja yhteiset mittarit vaikutusten seuraamiseen.	toteutuu	toteutuu
Pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevista ilmoituksista 80 % ratkaistaan 80 vuorokauden kuluessa ilmoituksen vireille tulosta.	80 vrk	80 vrk
Oleskelutilojen, mm. päivähoitotilat, koulut, majoitustilat ja nk. hygieniaa edellyttävien huoneistojen käyttöönottoa koskevista ilmoituksista 80 % käsitellään alle 120 vuorokaudessa.	120 vrk	120 vrk
Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä 80 % ratkaistaan 220 vuorokaudessa asian vireille tulosta.	220 vrk	220 vrk
Yksittäisten ruokamyrkytyspäilyjen keskimääräinen käsittelyaika on enintään 6 vuorokautta.	6 vrk	6 vrk
Rakennusvalvonta käy vuonna 2017 projektiluonteisesti läpi erikseen valittavan kantakaupungin osa-alueen selvittääkseen mahdolliset erot lupapäätösten mukaan toteutuneiden rakennusten laajuustietojen ja kiinteistöverotuksen pohjana olevien laajuustietojen (kokonaisala) välillä. Projekti toteutetaan yhteistyössä veroviranomaisten kanssa. Saatujen tulosten perusteella selvitystyötä jatketaan seuraavina vuosina muilla alueilla.	toteutuu	toteutuu
Rakennusvalvontapalvelun tavoitteena on pystyä rationalisoimaan toimintaansa niin, että katselmusten ja erityissuunnitelmien lukumääriä voidaan vähentää. Valvonta- ja tarkastustoimenpiteitä kohdistetaan riskialttiisiin kohteisiin.	toteutuu	toteutuu
31001 Kaupunkirakenne		
Luovutettu asuntorakennusoikeus vähintään, kem2	380000	380000
Vapautuvien vuokra-asuntojen markkinointiaika, keskiarvo enintään pv.	5	5
Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palvelujen toimitusaika enintään, keskiarvo pv	19	19
Ulkoiset maanvuokrat, milj. €, vähintään	210	210
Kaupungin tuella rakennettujen hissien määrä, kpl	60	73
Rakentamiskelpoiseksi tutkittu ja kunnostettu maa (5 v. keskiarvo, ha)	15	15
Geoteknisestä suunnittelusta johtuvia, yli 0,5 milj. euron vahinkoja ei toteudu pohja- ja kalliorakentamisessa, vahinkojen määrä, kpl	0	0
Ylläpidettävä katuala, ha	2102	2102
Ylläpidettävät sillat, m ²	310364	310364
Yleiset käymälät, kpl	39	39
Uudelleen päällystetty katuala, ha	46	46
Rakennetut puistot, ha	919	919
Pellot ja niityt, ha	1045	1045
Metsäiset alueet, ha	4655	4655
Katuvihreä, ha	491	491
Lupapäätökset, kpl	3500	3500

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvui	Ennuste
Uudisrakentamista koskevat lupapäätökset, kpl	650	650
Uudisrakentamisen lupapäätökset, asuntoja kpl	6000	6000
Käyttötarkoituksen muutokset, asuntoja kpl	1000	1000
Uudisrakentamisen lupapäätökset, toimistot, liiketilat, julkiset tilat kem2	300000	300000
Uudisrakentamisen lupapäätökset, teollisuus ja varastotilat kem2	90000	90000
Uudisrakentamisen lupapäätökset, muut kem2	7500	7500
Erytysuunnitelmat, kpl	36000	36000
Katselmukset, kpl	15000	15000
Uudisrakentamisen määrä milj. m3	4,3	4,3
Asiakaspalvelutapahtumat	125000	125000
Alueidenkäytön valvontatapahtumat	15000	15000
Katutyöluvat – Gatuarbetsstillstånd	6000	6000
Tilapäiset liikennejärjestelyt, kpl	6700	6700
Sijoitusluvat ja -suostumukset	450	450
Maanvuokrasopimukset	1500	1500
Tonttikorkeusilmoitukset	600	600
Pysäköinnin valvontatapahtumat	1000000	1000000
Pysäköintivirhemaksut ja -huomautukset, kpl	200000	200000
Pysäköintiautomaatit, kpl	500	500
Pysäköintitunnukset	28000	28000
Kunnossa- ja puhtaanapitosiirrot, kpl	11900	11900
Pysäköinninvalvonnan siirrot, kpl	4100	4100
Kaupunkisuunnittelun menot €/ asukas	41	41
Kaupunkisuunnittelun menot €/ kaavoitettu kokonaiskerrosala (kem2 5 v keskiarvo)	23	23
Ulkovalaistuksen energian kulutus kWh/asukas	73,43	73,43
Kaavoituksen mahdollistamat uudet asunnot (kpl)	6000	7600
Kaavoitettu kokonaiskerrosala (kem2)	1250000	1250000
Joukkoliikenne-etuudet sisältävien tulosuuntien kokonaismäärä liikennevaloliittymissä yhteensä (kpl)	980	980
Katukilometrit (km)	>1080	>1080
Suunnitellut baana- ja pyöräilyn pääväyläkilometrit (km)	10	10
Suunniteltujen pyöräpysäköintipaikkojen lkm	300	300
Toimialan tilojen kokonaispinta-ala htm ²	155848	155848
31002 Rakennukset		
Tyhjien tilojen osuus tilakannasta enintään %	4	4
Uudisrakennukset ja peruskorj, m ²	30000	30000
Arkkitehtuuripalvelun projekteille tehdyt tunnit	30000	30000
Kaupungin palvelurakennusten sääkorjattu lämpöenergian kulutus, kWh/brm2/v	141	141
Tiloja vuokrauksessa, m2	2970000	2970000

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvui	Ennuste
Tiloja ylläpidossa, m ²	1880000	1880000
Tilojen pinta-ala suhteessa asiakasmäärään	4,08	4,08
Toimialan tilojen kokonaispinta-ala htm ²	155848	155848
31003 Asuntotuotanto		
ARA-tuotanto: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	1238	1238
Muu uudistuotanto: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	262	262
Uudistuotanto yhteensä: käynnistyspäätöksiä asuntoja kpl	1500	1859
Peruskorjaus: käynnistyspäätöksiä asuntoja kpl	697	697
Pelastuslaitos		
Määräaikaisen valvontatoiminnan piirissä olevissa valvontakohteissa riskiluvun 3–5 saaneiden kohteiden osuus kaikista valvonnan piirissä olevista kohteista ei laske.	100	100
Maallikoiden havaitsemista kammioväriäpotilaista selviytyy vähintään 32 %.	32	50
Ensihoitoyksiköiden tehtäväsidonnaisuus ei nouse vuoteen 2016 verrattuna.	100	100
VATU-menettelyt toteutuvat 100 %.	100	100
Täydennyskoulutuksen määrä on vähintään sama kuin vuonna 2016.	100	100
Pelastustoimialueen alueellinen pelastusliitto sekä sopimuspalokunnat tuottavat onnettomuuksien ehkäisyyn ja omatoimiseen varautumiseen liittyviä palveluja kuntalaisille enemmän kuin vuonna 2016.	100	100

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvui	Ennuste
HKL		
Henkilöstötyytyväisyyskyselyssä mitattu johtamisen ja esimiestyön arvosana paranee		tot
Vakavista työtaturmista johtuvien sairauspoissaolopäivien määrä laskee 5 %		tot
HKL:n strategisten kehitysohjelmien käynnistyminen		tot
Raide-Jokerin valmistelu etenee suunnitelman mukaisesti		tot
Kruunusiltojen valmistelu etenee suunnitelman mukaisesti.		tot
Kiinteistöissä tavoitetaso 48,2 GWh vuonna 2017 (2015: 49,2)	48,2	48,2
Raitioliikenteessä tavoitteena on kulutustaso 47,6 MWh/milj. paikkakilometriä kohden vuonna 2017 (2015: 48,5)	47,6	47,6
Metroluikenteessä tavoitteena on kulutustaso 22,2 MWh/milj. paikkakilometriä kohden vuonna 2017 (2015: 22,6).	22,2	22,2
Paikkakilometrit		
Raitioliikenne	659,7	661,9
Metroluikenne	3 512,7	2 573,5
Yhteensä	4 172,3	3 235,4
Liikelylijäämä-%	15,3	13,6
Koko pääoman tuotto-%	3,3	2,9
Sijoitetun pääoman tuotto-%	3,7	3,6
Omavaraisuusaste-%	44,4	46,6
Paikkakilometrikustannus, €	0,057	0,068
Liikevaihto, milj. €	205,8	196,7
Liikevaihto/henkilö, 1000 €	163	159
Liikevaihdon muutos,%	23,3	22,6
Resurssit		
Henkilöstö keskimäärin	1 264	1241

Kulttuuri ja vapaa-aika

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan tulo- ja menoennuste (milj. €)

Tulosyksikkö		Tilin- päättös 2016	TA 2017	3. En- nuste	Erotus TA/En- nuste	Ylitys- oikeus 2017	Ed. en- nuste	Ennus- teen muutos
4 Kulttuuri- ja vapaa- ajan toimiala	Tulot yhteensä	27,7	25,9	26,8	0,9		27,5	-0,7
	Menot yhteensä	-221,6	-224,2	-226,1	-2,0		-226,8	0,7
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-224,2		-2,0			
	Toimintakate	-193,9	-198,3	-199,4	-1,1		-199,4	-0,0
41001 Kulttuuri ja vapaa- aika	Tulot yhteensä		14,4	15,3	0,9		16,0	-0,7
	Menot yhteensä		-108,1	-110,0	-2,0		-110,7	0,7
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-108,1		-2,0			
	Toimintakate		-93,7	-94,8	-1,0		-94,7	-0,0
41002 Kulttuurin laitosavus- tukset	Tulot yhteensä							
	Menot yhteensä		-8,9	-8,9			-8,9	
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-8,9					
	Toimintakate		-8,9	-8,9			-8,9	
41003 Liikunnan laitosavus- tukset	Tulot yhteensä							
	Menot yhteensä		-4,6	-4,6			-4,6	
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-4,6					
	Toimintakate		-4,6	-4,6			-4,6	
Lakkautetut	Tulot yhteensä	27,7	11,5	11,5	-0,0		11,5	
	Menot yhteensä	-221,6	-102,7	-102,7	0,0		-102,7	
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/Enn		-102,7		0,0			
	Toimintakate	-193,9	-91,2	-91,2	-0,0		-91,2	

Toimiala yhteensä TA sisältää alkuvuoden lakkautettujen virastojen talousarviot 5 kk osalta ja uusien ta-kohtien talousarviot 7. kk osalta. Ennustesarakkeessa on lakkautettujen virastojen osalta toteumatieto 31.5.2017 asti ja jatkuvien toimintojen osalta ennuste 7 kk:n määrärahojen käytöstä.

Kulttuuri ja vapaa-aika

Organisaatiouudistuksen jälkeen kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on kolme talousarviokohtaa: kulttuuri ja vapaa-aika (talousarviokohta 41001), kulttuurin laitosavustukset (talousarviokohta 41002) ja liikunnan laitosavustukset (talousarviokohta 41003). Vuoden 2017 ensimmäinen ennuste toimi organisaatiouudistuksen määrärahasiirtojen ja talousarviokohtien pohjana. Käyttämättä olevat määrärahat siirtyivät uusille toimialoille muutetussa talousarviossa 2017 (kvsto 21.6.2017).

Kulttuurin ja vapaa-ajan talousarviokohdan (talousarviokohta 41001), väli tilinpäätöksen mukaisen muutetun talousarvion 2017 toimintakate on - 93 704 000 euroa. Toimialan toimintakatteen toteutumisennusteen 1.6.– 31.12.2017 ennakoidaan olevan - 94 751 000 euroa. Toimintakate alittaa muutetun talousarvion 1 047 000 eurolla. Toimintakate on sitova tavoite.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan laitosavustukset sisältävät kulttuurin laitosavustukset sekä liikunnan

laitosavustukset. Laitosavustusten kokonaismääräraha 1.6.–31.12.2017 on 13 410 000 euroa väli tilinpäätöksen perusteella. Näiden talousarviokohtien arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti.

Irtaimen omaisuuden perushankintamäärärahat arvioidaan ylittyvän 245 000 eurolla. Ylitys johtuu Kaupunginmuseolle myönnetystä Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksesta K4 Elefantti –hankkeelle.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kaikkien viiden toista sitovan toiminnallisen tavoitteen arvioidaan toteutuvan tai ylittyvän talousarviossa. Kaupunginmuseon kävijämäärät yli kaksinkertaistuivat. Muiden toiminnallisten tavoitteiden arvioidaan toteutuvaan talousarvion mukaisesti yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla ei ole tiedossa talousarvion toteutumiseen vaikuttavia merkittäviä poikkeamia toimintaympäristössä.

Sitovat tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Kulttuuripalvelukokonaisuus		
Kaupunginkirjasto		
106 500 aukiolotuntia	102 000	106 500
Käyntien määrä 14,4 miljoonaa	10 400 000	15 900 000
Kaupungin taidemuseo:		
Kävijämäärä on 145 000 kävijää	145 000	180 000
Yleiset kulttuuripalvelut:		
Tavoite 1: Opetusviraston ja Helsingin kulttuurikeskuksen yhteisessä kulttuurikasvatustyössä luodaan pysyvä verkostorakenne, joka edistää taide- ja kulttuuripalveluiden käyttöä monipuolisina oppimisympäristöinä.		
- opetusviraston ja taidetoimijoiden yhteiset foorumit kaksi kertaa vuonna 2017	2	2
- opettajien ja taidetoimijoiden koulutukset, kaksi kappaletta vuonna 2017		
Tavoite 2: Kehitetään lasten, nuorten ja perheiden aktiivista toimintaa ja vahvistetaan matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia siten, että jokaisella lapsella on mahdollisuus johonkin harrastukseen. Lisätään kaupungin tilojen käyttöä lasten ja nuorten harrastustoimintojen toteutuspaikkoina.		
- suunnataan lasten ja nuorten matalan kynnyksen kulttuurisia		
harrastuspalveluita erityisesti TPO-selvityksen alhaisen osallistumisen alueille: alueille suunnataan vähintään 60 iltapäivä- ja/tai vapaa-ajan kurssia vuonna 2017	60	60
- kohdennetaan taiteen perusopetuksen rahoitusta TPO-selvityksen alhaisen osallistumisen alueille		
Tavoite 3: Uudistetaan kulttuurin avustusjärjestelmät muuttuvan kentän tarpeisiin		
- annetaan vuonna 2017 kulttuuri- ja kirjastolautakunnalle ehdotus, johon pohjautuen taiteen ja kulttuurin toiminta-avustusten jakoperusteet muutetaan vuoden 2018 avustushauista lukien.	kyllä = 1	kyllä = 1
Tavoite 4: Savoy-teatteri ja siihen kuuluva Espan lava ovat nettobudjetoitu yksikkö. Yksikön sitova toiminnallinen tavoite on järjestettävien esitysten lukumäärä.		
- vuonna 2017 tilaisuuksia on yhteensä vähintään 320	320	320
Kaupunginmuseo		
Asiakasmäärä: 550 000 asiakasta, johon luetaan museokävijöiden lisäksi muut asiakkaat ja verkkokävijät	550 000	1 053 000
Kaupunginorkesteri		
Orkesterin sitova toiminnallinen tavoite on 43 maksullista, Musiikkitalossa järjestettävää sinfoniakonserttia	43	43
Nuorisopalvelukokonaisuus		
Kaikki käyntikerrat 1 410 000	1 410 000	1 425 000
Nuorten pienryhmät 2500	2 500	2 500
Toiminnan tuottamiseen osallistuneet nuoret 1 430	1 430	2 800
RuutiBudjetin vakinaistaminen	kyllä = 1	kyllä = 1
Liikuntapalvelukokonaisuus		
Palveluiden asiakastytyväisyys vähintään vuoden 2016 tasoa tai asiakastytyväisyys on 3,6 (asteikko 1–5)	kyllä = 1	kyllä = 1
Monitoimi- ja uimahalleissa on 1 800 000 käyntikertaa	1 800 000	1 800 000

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Kaupuginkirjasto		
Suoritettavatavoitteet		
Lainat, kpl	9 300 000	9 300 000
Toimitetut varaukset	1 100 000	1 300 000
Kaupungin taidemuseo		
Uusien julkisen taiteen hankkeiden käynnistäminen	2	2
Näyttelyt	17	17
Yleiset kulttuuripalvelut (sis. nykyisen kulttuurikeskuksen toiminnan)		
Taide- ja kulttuuriopetus erityisesti lapsille		
Opetustuntien määrä	15 000	15 080
Oppilasmäärä yhteensä	14 500	17 400
TavoiteKulttuuritoiminta toimipaikoissa (Stoa, Vuotalo, Malmitalo, Kanneltalo, Annantalo, Caisa)		
Esitykset taloissa	1 350	1 350
Esitykset ja tapahtumat talojen ulkopuolella	120	128
, joista yhteisölliset esitykset ja tapahtumat	255	255
Taidenäyttelyiden lukumäärä	130	104
Kävijät, näyttelyt	200 000	182 000
Kävijät, esitykset taloissa	120 000	120 000
Kävijät, esitykset ja tapahtumat talojen ulkopuolella	45 000	66 100
, joista kävijät yhteisölliset esitykset ja tapahtumat	21 000	-
Artist in Residence, käyttöpäivät keskimäärin majoitustilat	220	245
Tilavuokraukset taiteilijoille, kpl (Harakan saari)	30	30
Käsiteltyjä avustuksia, kpl	990	990
Myönnettyjä avustuksia, kpl	600	650

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Savoy-yksikkö		
Savoyn teatterisalin käyttöpäivät	210	210
Savoyn teatterisalin kävijät	65 000	70 000
Kaupunginmuseo		
Näyttelyt ja julkaisut	7	3
Annetut lausunnot ja muistiot	500	700
Kokoelmien laajuus (objektimäärä)		
· kulttuurihistoriallinen kokoelma	453 598	453 598
· valokuvat	972 837	972 837
· taide	6 175	6 175
· arkeologiset kokoelmat	92 429	92 429
Kokoelmista avattuna Finna-tiedonhakupalvelun kautta	52 500	52 500
Kaupunginorkesteri		
Viihdekonsernit	5	5
Lasten- ja koululaiskonsernit	5	20
Muut konsertit	0	0
Tilauskonsernit	1	1
Ulkomaiset konsertit	1	1
Kamarimusiikkikonsernit	20	20
Avoimet kenraaliharjoitukset	20	20
Täyttöaste	90	-
Kokonaiskuulijamäärä	110 000	110 000

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Nuorison palvelukokonaisuus		
Avustukset järjestöille ja nimikkotilojen vuokrat/0–28-vuotiaat	12,1	12,1
Liikunnan palvelukokonaisuus		
Laitostoiminnan käyttökerrat	3 774 000	3 833 030
Ulkokenttätoiminnan käyttökerrat	4 171 500	4 272 050
Uimarantatoiminnan käyntikerrat	789 000	680 427
Liikunnanohjauksen käyntikerrat, josta	700 000	620 000
EasySport käyntikerrat	45 000	60 000
FunAction käyntikerrat	22 000	30 000
Leirinnän yöpymiskerrat	92 000	92 000
Venesataman venepaikat, kpl	11 800	11 800
Kalastusluvut, kpl	7 000	7 000

Sosiaali ja terveys

Sosiaali- ja terveystoimialan tulo- ja menoennuste (milj. €)

Tulosyksikkö		Tilin- päättös 2016	TA 2017	3. En- nuste	Erotus TA/En- nuste	Ylitys- oikeus 2017	Edellinen ennuste	Ennus- teen muutos
5 Sosiaali- ja terveystoimiala	Tulot yhteensä	286,0	199,5	204,7	5,2		208,1	-3,4
	Menot yhteensä	-2 188,5	-2 025,7	-2 066,5	-40,8		-2 071,8	5,3
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/ Enn		-2 025,7		-40,8			
	Toimintakate	-1 902,5	-1 826,2	-1 861,8	-35,6		-1 863,7	1,9
51001 Sosiaali- ja terveys	Tulot yhteensä	194,9	169,3	168,7	-0,6		170,8	-2,1
	Menot yhteensä	-1 470,2	-1 446,1	-1 447,0	-0,9		-1 447,2	0,2
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/ Enn		-1 446,1		-0,9			
	Toimintakate	-1 275,4	-1 276,8	-1 278,3	-1,5		-1 276,4	-1,9
51002 Toimeentulotuki	Tulot yhteensä	90,6	13,7	14,3	0,6		16,8	-2,5
	Menot yhteensä	-187,3	-26,6	-30,6	-4,0		-34,5	3,9
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/ Enn		-26,6		-4,0			
	Toimintakate	-96,7	-12,9	-16,3	-3,4		-17,7	1,4
51003 Vastaanotto- keskukset	Tulot yhteensä		16,2	21,4	5,2		20,2	1,2
	Menot yhteensä	-0,0	-15,5	-17,6	-2,1		-19,0	1,4
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/ Enn		-15,5		-2,1			
	Toimintakate	-0,0	0,7	3,9	3,2		1,2	2,7
51004 Apotti	Tulot yhteensä	0,5	0,3	0,3			0,3	
	Menot yhteensä	-1,3	-2,7	-2,7			-2,7	
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/ Enn		-2,7					
	Toimintakate	-0,7	-2,5	-2,5			-2,5	
51005 HUS-kuntayhtymän maksuosuus	Tulot yhteensä							
	Menot yhteensä	-529,7	-534,8	-568,7	-33,9		-568,4	-0,3
	TA+ylitysoikeus/TA+yliit/ Enn		-534,8		-33,9			
	Toimintakate	-529,7	-534,8	-568,7	-33,9		-568,4	-0,3

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimialalla on kuusi talousarviokohtaa, sosiaali- ja terveystaloudet, vastaanottokeskukset, toimeentulotuki, HUS kuntayhtymä ja asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalveluhanke – Apotti.

Sosiaali- ja terveystoimialan talousarviomenojen ennustetaan ylittävän yhteensä 40,8 milj. euroa, josta HUSin osuus on 33,9 milj. euroa, toimeentulotuen osuus 4,0 milj. euroa, vastaanottokeskusten osuus 2,1 milj. euroa, ja sosiaali- ja terveystalouden 0,9 milj. euroa. Tulojen ennustetaan kokonaisuutena ylittävän budjetoidun noin 5,2 milj. eurolla.

Sosiaali- ja terveystaloudet

Sosiaali- ja terveystalouden tulojen arvioidaan alitavan talousarvion 0,6 milj. eurolla. Sosiaali- ja terveystalouden menobudjetin arvioidaan vastaavasti ylittävän 0,9 milj. euroa, joka koostuu maahanmuuttoyksikön kotouttamispalveluista. Arvioidun ylityksen lisäksi ylityspaineena on tällä hetkellä 5,3 milj. euroa, joka pystytään kattamaan toimialan keskitetyistä määrärahoista. Kustannusten kehitystä seurataan osana johtamista tarkasti kuukausittain ja ryhdytään tarvittaessa tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

Maahanmuuttoyksikön kotouttamispalveluista arvioidaan aiheutuvan sosiaali- ja terveystalouteen 0,9 milj. euron ylitys, joka johtuu tulkkipalvelujen kustannusten kasvusta ja alaikäisenä maahan tulleiden Toivolan perheryhmäkodin kotouttamisen asiakaspalvelujen ostoista, jotka eivät sisälly vuoden 2017 talousarvioraamiin. Valtio korvaa maahanmuuttoyksikön alaikäisenä maahan tulleiden kotouttamispalvelujen kustannukset täysimääräisenä. Maahanmuuttoyksikön kotouttamispalveluista johtuvaan ylitykseen tullaan tekemään ylitysoikeusesitys.

Perhe- ja sosiaalipalvelujen budjetin ylityspaine on 3,3 milj. euroa ilman maahanmuuttoyksikön kotouttamispalveluja. Ylityspaine johtuu lastensuojelun alkuvuoden lisääntyneestä tarpeesta ostaa perhehoitopaikkoja.

Terveystalouden ja päihdepalvelujen budjetin ylityspaine on 2,4 milj. euroa. Ylityspaine johtuu lisääntyneistä päivystysten kuvantamispalveluista ja suun terveydenhuollon asiakaspalvelujen ostoista.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluissa on myös vähäinen 1,6 milj. euron ylityspaine.

Edellä kuvattujen sosiaali- ja terveystalouden ylityspainetta aiheuttavien tarpeiden odotetaan siis vielä tasaantuvan loppuvuoden aikana. Toimialan hallinnon toiminnan ennustetaan toteutuvan budjetin mukaisena.

Vastaanottokeskukset

Vastaanottokeskusten osalta sekä menot ja tulot ylittävät. Vastaanottokeskusten aiheutuneet kustannukset ovat kaupungin näkökulmasta valtiolta lämpilaskutettavia erinä. Valtio korvaa vastaanottokeskusten ja perheryhmäkodin kustannukset täysimääräisinä, joten ne eivät aiheuta lisäystä kaupungin nettomenoihin. Aiemmin, vuosina 2015 ja 2016 vastaanottokeskusten kustannukset ovat sisältyneet sosiaali- ja terveystalouden talousarviokohtaan ja ylitys on käsitelty teknisluonteisena ylitysoikeutena. Vastaanottokeskusten oma talousarviokohta helpottaa menojen seurantaa erillään varsinaisista sosiaali- ja terveystalouden palveluista.

Toimeentulotuki

Toimeentulotuen arvioitu ylitys johtuu siitä, että vuodelle 2017 ei ole talousarviossa varattu perustoimeentulotuen määrärahoja, vaikka Helsingissä tehtiin laissa siirtymäkaudelle määritellyllä tavalla perustoimeentulotukipäätöksiä asiakkaille maaliskuun loppuun saakka. Perustoimeentulotukimenot huomioidaan Helsingin valtionosuuksissa, mutta eivät sisälly sosiaali- ja terveystoimialan talousarvioon.

HUS-kuntayhtymä

HUS:n talousarviokohtaan määrärahat vuodelle 2017 ovat 534,8 milj. euroa. HUS:n laskennallinen ennuste (tammi-elokuu) toteutuneen käytön pohjalta on 569 milj. euroa eli lähes 34 milj. euroa enemmän kuin kaupungin talousarviokohtaan määrärahavaraus. Toteutuneen käytön perusteella on Helsingille tuotettujen HUS:n oman erikoissairaanhoidon palvelutuotannon määrä ja laskutus ollut suurempaa kuin keskimäärin tammi-elokuussa ja myös muun palvelutuotannon laskutus (ostopalvelut, hoitopalvelut muista sairaaloista, palvelusetelit ja tartuntatautilääkkeet) on ylittänyt alkuvuoden keskimääräisen laskutuksen.

HUS:n virallinen vuosiennuste sisältää sekä kesäkuussa 2017 maksetun jäsenkuntapalautuksen 50 milj. euroa kaikille jäsenkunnille että vuoden 2017 tilinpäätöksen yhteydessä maksettavan jäsenkuntapalautuksen 24 milj. euroa kaikille jäsenkunnille. Helsingin jäsenkuntapalautuksen osuus on noin 28,5 milj. euroa (kesäkuussa maksettu 16,5 milj. euroa ja arviolta 12 milj. euroa vuoden 2017 tilinpäätöksen yhteydessä) on huomioitu HUS:n ennusteessa.

Asiakas- ja potilastietojärjestelmä – Apotti

Apotti talousarviokohdan arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti. Helsingin kustannukset ovat 38 % Apotin kaikista niistä kustannuksista, joita ei aktivoida taseeseen. Kustannukset kasvavat siinä vaiheessa, kun lainan kuoletus käynnistyy.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Kaikkien sosiaali- ja terveystoimen talousarviokohdan sitovien toiminnallisten tavoitteiden ennustetaan toteutuvan suunnitellusti. Toimeentulotuen talousarviokohdan sitova toiminnallinen tavoite ehkäisevän toimeentulotuen kohdennuksesta lapsiperheille 45 % ei toteudu talousarvioon nähden. Toimeentulotukilakiuudistus muutti ehkäisevän toimeentulotuen myöntämistä siten, että kustannuksia, joita aiemmin on myönnetty ehkäisevänä toimeentulotukena, myönnetään nyt myös täydentävänä toimeentulotukena. Tämän johdosta ehkäisevän toimeentulotuen budjetti arvioitiin ehkäisevän toimeentulotuen tarvetta suuremmaksi. Tavoite toteutuu suhteessa myönnettyyn toimeentulotukeen; lapsiperheille on kohdennettu 48 % ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Sitovat tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Lastensuojeluasiantuntijien määrä vähenee vuoteen 2016 verrattuna.		Toteutuu
Laajennetaan 3-vuotiaiden terveystarkastukset ja hyvinvointitapaamiset eli ”neuvola päiväkodissa”-toimintamallia vuoteen 2016 verrattuna. (Yhteinen tavoite varhaiskasvatusviraston kanssa).		Toteutuu
Kehitysvammaisten asumispalveluissa itsenäisesti asuvien osuus kasvaa 2 %-yksikköä vuodessa. Lisäksi tuetaan kehitysvammaisten kotona asumista.		Toteutuu
Potilas pääsee lääkärin kiireettömälle vastaanotolle keskimäärin kahdessa viikossa (T3 ≤ 14 vrk eli kolmas vapaa ajanvarausaika kalenteripäivissä, odotusaikojen mediaani).		Toteutuu
Päivystysosastojen kotiutusprosentti kasvaa vuoteen 2016 verrattuna ilman, että mediaanihoitoajat pitenevät yli puolella vuorokaudella.		Toteutuu
Kotona asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä nousee vuoteen 2016 verrattuna.		Toteutuu
Laitoshoidossa olevien osuus 75 vuotta täyttäneistä laskee vuoteen 2016 verrattuna.		Toteutuu
Sähköisen asiointin käyttäjämäärä kasvaa vähintään 10 % vuoteen 2016 verrattuna.		Toteutuu
Psykiatrisessa avohoidossa olevien potilaiden sairaalahoitopäivien määrä vähenee vuoteen 2016 verrattuna.		Toteutuu
Kuntouttavaa työtoimintaa saa vähintään 1 800 henkilöä vuodessa.		Toteutuu

Muut toiminnalliset tavoitteet	Talousarvio	Ennuste
Terveysneuvonta, terveydenhoitaja, käynti	225	220
Terveysneuvonta, lääkärikäynti	59	59
Kouluterveydenhuolto, terveydenhoitaja, käynti	122	112
Opiskeluterveydenhuolto, terveydenhoitaja, käynti	50	47
Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, lääkärikäynti	22	22
Lastensuojelun perhehoito, hoitovrk	325	327
Lastensuojelun laitoshoido, hoitovrk	194	189
Läheisverkostosijoitukset, hoitovrk	10	13
Kasvatus- ja perheneuvonta, käynti	21	21
Lapsiperheiden kotipalvelu, käynti	36	29
Terveysaseman lääkärin vastaanotto, käynti	490	490
Terveysaseman lääkärin vastaanotto, muu asiointi	280	290
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, käynti	420	430
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, muu asiointi	330	360
Suun terveydenhuolto, käynti	530	525
Pkl-vastaanotto, käynti	55	59
Pkl-vastaanotto, muu asiointi	23	24
Sisätautien päivystyspoliklinikka, käynti	45	45
Terveyskeskuspäivystys, käynti	127	141
Psykiatrian avohoito, käynti	182	186
Psykiatrian avohoito, muu asiointi	53	64
Psykiatrian vuodeosastohoitopäivät	74	70
Psykiatrian avohoitopäivä	75	70
Polikliininen päihdehuolto, as.käynnit vuoden aikana	61	64
Korvaushoido, käynnit vuoden aikana	130	135
Päihdehuollon asumispalvelut. asumisvuorokaudet yht.	63	76
Päihdehuollon laitoshuolto, hoitovuorokaudet yht.	40	36
Kotihoito, käynti	2 850	2830
Kotihoito, muu asiointi	300	283
Somaattinen sairaalahoito, päättyneet hoitajaksot	33	29
lääkäiden ympärivuorokautinen palveluasuminen, vrk	1 100	1050
lääkäiden ympärivuorokautinen laitoshoido, vrk	400	400

Investoinnit

Investoinnit

	TP 2016	TA 2017	Ylitys- oikeus 2017	TA + ylitys- oikeus 2017	3. Ennuste 2017	Toteuma %	Ed. Ennuste	Ennus- teen muutos
Kiinteä omaisuus	90	77	22	99	87	88	85	-2
Rakennukset	195	185	42	227	187	82	198	11
Kadut ja liikenneväylät	113	112	43	155	125	81	137	12
Puistot ja liikunta- alueet	18	17	4	21	16	74	14	-1
Irtaimen omaisuuden perushankinta	57	64	14	78	68	86	74	6
Arvopaperit	7	27	48	75	72	97	46	-26
Muu pääomatalous	5	6	8	14	4	29	5	1
Korkeasaaren eläin- tarha	1	3	1	4	4	100	4	
Yhteensä	486	491	182	673	562	84	562	0

Investoinnit

Talousarvion investointien määrärahat (ilman liikelaitoksia) ovat 491 milj. euroa. Talousarviovuodelle edelliseltä vuodelta käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella sekä muilla perusteilla myönnettyjen yhteensä 182 milj. euron ylitysoikeuksien jälkeen käytettävissä oleva määräraha on yhteensä noin 673 milj. euroa. Tänä vuonna arvioidaan investointeihin (ilman liikelaitoksia) käytettävän 562 milj. euroa eli 84 % käytettävissä olevista määrärahoista. Viime vuonna vastaava toteuma oli 486 milj. euroa. Liikelaitosinvestointeihin on talousarvioon varattu 172 milj. euroa, josta ennusteen mukaan käytetään 124 milj. euroa eli 72 %. Kaupungin investointimenoihin on yhteensä käytettävissä 845 milj. euroa, joista arvioidaan käytettävän 686 milj. euroa eli 81 %

Kiinteän omaisuuden talousarvion myyntitavoite on 100 milj. euroa. Myynneistä arvioidaan saatavan 120 milj. euroa, josta noin kolmannes tulee Metropolia ammattikorkeakoulun vanhojen kiinteistöjen kauppakokonaisuuden maapohjan osuudesta. Myynneistä saatava myyntihinnan ja tasearvon erotus noin 113 milj. euroa kirjataan tuloiksi käyttötalouden talousarviokohtaan Kaupunkirakenne. Investointiosaan kirjataan myyntien tasearvo eli noin 7 milj. euroa. Merkittävimmät myyntikohteet koostuvat Metropolian lisäksi Pasilan, Kalasataman, Jätkäsaaren, Hietalahden, Kannelmäen ja Vuosaaren alueilta. Ulkokunnista myytävistä kohteista ennustetaan saatavan noin 8 milj. euron.

Talousarviossa on lisäksi tavoitteena saada kaupungin ydintoiminnan kannalta tarpeettomien kiinteistöjen ja osakkeiden myynnistä 35 milj. euroa. Ennuste tälle vuodelle on 53 milj. euroa.

Merkittävimmin myyntituloja eli 40 milj. euroa saadaan Metropolia ammattikorkeakoulujen kauppakokonaisuuden rakennusten osuudesta. Rakennusten ja osakkeiden myynnit kirjataan kiinteistöjen tapaan siten että käyttötalouden Kaupunkirakenteen talousarviokohtaan tuloihin kirjautuu noin 46 milj. euroa ja investointiosan tuloihin noin 7 milj. euroa. Metropolian ammattikorkeakoulun käytössä olevien kiinteistöjen (maapohja ja rakennukset) myynnistä saatavista tuloista 66,6 milj. euroa sijoitetaan Kiinteistö Oy Myllypuron Kampuksen sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon, mikä kirjataan menoiksi talousarvioluvussa 8 06, Arvopaperit, Khn käytettäväksi.

Kiinteistöjen ostoihin ja lunastuksiin on käytettävissä talousarviossa varatun 10 milj. euron lisäksi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty 4 milj. euron ylitysoikeus mukaan lukien yhteensä 14 milj. euroa. Määrärahaa arvioidaan käytettävän kokonaan. Maanhankinnan määrärahaa käytetään mm. Östersundomin alueiden ostamiseen maapoliittisten periaatteiden mukaisesti. Täydennysrakentamiseen ja korvausinvestointeihin ennustetaan käytettävän 2,5 milj. euroa eli talousarviossa varatut määrärahat kokonaisuudessaan.

Esirakentamisen ja alueiden käyttöönoton edellyttämiin toimenpiteisiin on ylitysoikeuksien jälkeen käytettävissä 83 milj. euroa, josta kaupunginhallituksen käytettäväksi osoitettujen projektialueiden osuus on 63 milj. ja kaupunkiympäristölautakunnalle osoitettu osuus 20 milj. euroa. Projektialueilla ennustetaan käytettävän 54 milj. euroa. Määrärahaa jää käyttämättä vajaa 9 milj. euroa. Kalasataman esirakentamiseen ja maaperän puhdistukseen ennustetaan tarvittavan 33 milj. euroa. Länsisataman esirakentamisen arvioitu rahankäyttö on 14 milj. euroa. Pasilan esirakentamiseen arvioidaan käytettävän 4 milj. euroa. Kruunuvuorenrannan esirakentamiseen arvioidaan käytettävän 1 milj. euroa. Kuninkaankolmion esirakentamiseen ennustetaan käytettävän vajaa 1 milj. euroa. Lautakunnan käyttöön osoitettujen projektialueiden ulkopuolisiin kohteisiin arvioidaan käytettävän esirakentamiseen ja alueiden käyttöönoton edellyttämiin selvityksiin jne. tänä vuonna yhteensä 16 milj. euroa. Merkittävimpiä kohteita ovat Tankovainion alue, Vuosaaren kaatopaikka, Siltalanpuisto, Ruusuniemi, Naulakallion alue sekä Tullivuoren alue. Pilaantuneen maan puhdistamisen merkittävimmät hankkeet ovat Vuosaaren entisen jätevedenpuhdistamon ja Kirvesmiehenkatu 2:n kunnostukset sekä Vuosaarenkatu 3:n pilaantuneen maan koepuhdistushanke. Esirakentamisen ja alueiden käyttöönoton edellyttämiin toimenpiteisiin tarvittavia määrärahoja jää käyttämättä, koska hankkeiden toteutus siirtyy myöhemmään ajankohtaan.

Myöhentymiseen vaikuttavat useat eri tekijät kuten lupaedellytysten ja asemakaavallisten edellytysten viivästyminen. Rakentamishankkeiden eteneminen on myös sidoksissa muiden osapuolten edellytyksiin toteuttaa suunniteltuja hankkeita.

Talonrakennusinvestointeihin on käytettävissä myönnetyt ylitysoikeudet huomioiden yhteensä 227

milj. euroa, josta arvioidaan käytettävän 187 milj. euroa.

Uudisrakentamismäärärahaa jää ennusteen mukaan käyttämättä 10 milj. euroa. Summa koostuu Kasvatus- ja koulutustoimialan päätöksellä toteuttamatta jäävän lasten päiväkoti Selkämeren 2,6 milj. euron varauksesta ja 3 milj. euron siirtyvästä investointirahoituksesta, joka käytetään vuonna 2017 valmistuvien uudisrakennushankkeiden takuuajaksiin velvoitteisiin kuluvan vuoden jälkeen. Suurimmat uudisrakennushankkeet ovat Keskustakirjasto, Staran ja Liikuntatoimen Vuosaaren tukikohta, lasten päiväkoti Yliskylä sekä Jätkäsaaren peruskoulun luokat 1-2 ja lasten päiväkoti.

Korjausrakentamismäärärahaa jää käyttämättä 29 milj. euroa. Määräraha tarvitaan vuonna 2017 valmistuvien perusparannushankkeiden takuuajaksiin velvoitteisiin kuluvan vuoden jälkeen ja hankkeisiin, joiden aikataulu tai laskutus on myöhentynyt ja hankkeet jatkuvat vuonna 2018. Näihin siirtyviin rahoitustarpeisiin ja takuuajaksiin velvoitteisiin haetaan ylitysoikeutta vuodelle 2018. Hakaniemen kauppahallin peruskorjaus ja Metropolian Arabianrannan kampuksen vaatimat muutostyöt alkavat vasta vuonna 2018. Näistä hankkeista jää käyttämättä määrärahaa 7 milj. euroa, joka on uudelleen ohjelmoitu kohdentamattomille korjaushankkeille.

Merkittävimpiä vuonna 2017 alkavia kohteita ovat Alppilan lukion ja Munkkivuoren ala-asteen perusparannukset. Suurimmat käynnissä olevat peruskorjaushankkeet ovat Roihuvuorella Prinsessantien ja Vallilassa Teollisuuskadulla sijaitsevien ammatillisten koulutusyksiköiden perusparannukset ja muutostyöt sekä Hoplaxskolanin Solnantien toimipisteen, Ruotsinkielisen työväenopiston ja Kaisaniemen ala-asteen perusparannukset.

Kaupungintalokorttelien kehittämiseen käytettävissä olevista 9 milj. euron määrärahoista jää käyttämättä 1 milj. euroa, koska torikortteleiden 1. kerroksen myymälätilojen korjaukset siirtyvät alkamaan vasta vuonna 2018. Merkittävin hanke on Sarvikuonokorttelissa osoitteessa Sofiankatu 4 sijaitsevien tilojen muutos ja peruskorjaus.

Katurakentamisen investointimäärärahojen käyttöennuste on 125 milj. euroa käytettävistä olevista määrärahoista 155 milj. euroa, joka muodostuu talousarviomäärärahaa 112 milj. euroa ja edelliseltä vuodelta käyttämättä jääneen määrärahan perustella myönnetystä ylitysoikeudesta 43 milj. euroa. Määrärahoista on osoitettu 70 milj. euroa kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön ja 85 milj. euroa kaupunginhallituksen käyttöön (Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa, Liityntäpysäköintipaikat ja

Projektialueiden kadut). Yksikään sitovista talousarviokohdista ei tässä vaiheessa ole ylittymässä, kun huomioidaan kaupunginvaltuuston myöntämät ylitysoikeudet yhteensä 43 milj. euroa.

Katujen uudisrakentamisessa on käytettävissä yhteensä 15 milj. euroa, josta arvioidaan käytettävän 12 milj. euroa. Uudisrakentamisen merkittävimmät toteutuskohteet ovat asuntotuotannon edellyttämä katurakentaminen mm. Isonnevan alue, Alppikylän alue, Tapulikaupungin pohjoisosa, Siitalanpuiston alue, Vanhan Tapanilantien eteläpuoli, Ruusuksenrinne, Gotlanninkadun ympäristö ja Naulakallion alue sekä muita pienempiä kohteita. Itäväylän meluesteen toteutus käynnistyi Suunnittelijankadun ja Siilitien välillä.

Katujen perusparantamisessa ja liikennejärjestelyissä on käytettävissä ylitysoikeudet mukaan lukien 50 milj. euroa. Määräraha arvioidaan käytettävän 35 milj. euroa. Katujen peruskorjauksiin käytettävissä olevista määrärahoista 15 milj. euroa jää käyttämättä, koska osa hankkeista käynnistyivät vasta loppukesällä ja jatkuvat vuonna 2018. Katujen peruskorjaushankkeista merkittävimmät ovat Iso-Roobertin katu, Mechelininkatu, ulkovalaistuksen peruskorjaus (ml. LED) sekä Mannerheimintien betonipäälysteen korvaus asfaltilla. Siltojen peruskorjauksen käytettävissä oleva määräraha 6 milj. euroa alittuu, koska Vuosaarensillan peruskorjaus käynnistyi vasta kesällä ja jatkuu vuonna 2018. Päälysteiden uusimiseen varatut 5 milj. euroa ja liikennejärjestelyihin käytettävissä olevat 4 milj. euroa käytetään kokonaisuudessaan. Liikennejärjestelyjen merkittävimmät kohteet olivat Palokaivonaukion liikennejärjestelyjen ja Oulunkylän liikenneturvallisuuksuunnitelman toteuttaminen. Joukkoliikenteen kehittämiseen on käytettävissä 6 milj. euroa, josta arvioidaan käytettävän 3 milj. euroa. Merkittävimmät hankkeet ovat Runkolinjan 500 kohteet Paciuksenkatu ja Reijolankatu sekä Länsimetron asemansuuntien järjestelyt Lauttasaaressa.

Jalankulun ja pyöräilyn käytettävissä oleva määräraha 13 milj. euroa käytetään lähes kokonaisuudessaan. Jalankulun ja pyöräilyn väylien merkittävimmät hankkeet ovat Mechelininkatu, Vuosaaren jalankulun ja pyöräilyn silta, Helsinginkadun länsipää ja Tukholmankatu.

Liikenneviraston yhteishankkeisiin käytettävissä olevista 3 milj. euron määrärahoista jää käyttämättä 2 milj. euroa. Kehä I:n urakat Espoon raja - Vihdintie, Hämeenlinnanväylän eritasoliittymä ja Sepänmäen melusuojaus toteutuvat suunnitelman mukaan. Tuusulanväylällä Yhdyskunnantien vaihtopysäkin toteutus käynnistyy Liikenneviraston hankkeena. Samoin

Liikennevirasto on käynnistämässä Kehä I:n Sepänmäen meluesteen toisen vaiheen toteutusta.

Muut kadunpidon investoinnit kuten täytemaan vastaanottoaikat, lumenvastaanottoaikat ja hiekkasiilot sekä yleiset käymälät toteutetaan talousarvion varatuilla 1 milj. eurolla. Liityntäpysäköinti-paikkoihin käytettävissä olevasta runsaasta 2 milj. euron määrärahaa jää käyttämättä 2 milj. euroa, koska Pohjois-Haagan aseman ja Pitäjänmäellä sijaitsevan Takkakujan liityntäpysäköintialueen viimeistelytyöt siirtyvät vuodelle 2018. Ranta-alueiden kunnostukseen varattu 1 milj. euroa käytetään kokonaisuudessaan.

Projektialueilla käytettävissä olevista 82 milj. euron määrärahoista arvioidaan jäävän käyttämättä 7 milj. euroa.

Kamppi-Töölönlahti -alueella tehdään lähinnä katusuunnittelua ja lähes kaikki eli 2,5 milj. euroa arvioidaan jäävän käyttämättä.

Länsisatamassa käytetään kokonaisuudessaan käytettävissä olevat 13 milj. euroa Hernesaaren ja Telakkarannan katuihin sekä Jätkäsaaren katuihin ja rantarakenteisiin. Länsisatamassa varaudutaan maksamaan Helsingin Satama Oy:lle sen Länsiterminaalin toteutuksen yhteydessä toteuttamia katusuunnitelmia käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa ja mahdollisesti muilta alakohdilta tehtävillä määrärahasiirroilla.

Kalasadamassa on ylitysoikeuksineen käytettävissä 19 milj. euroa, jotka käytettäneen lähes kokonaan. Suvilahden alueella on käynnistynyt Koksikadun ja Vilhovuorenkadun 1-vaiheen rakentaminen. Sompasaareissa on ja osin myös Sörnäistenniemiellä on Sompasaari 1:n rakennusurakka parhaillaan käynnissä. Sompasaaren eteläosan ja Nihdinkanavan rakentaminen alkaa marraskuussa. Verkkoosaareissa on käynnissä Capellan kortteleiden, Hermannin rantatien ja Capellanrannan urakka. Sörnäisten liikennetunnelin suunnittelua ei ole käynnistetty.

Kruunuvuorenrannassa on ylitysoikeuksien kanssa käytettävissä 9 milj. euroa. Projektialueeseen kuuluvan Itäväylän Herttoniemen liittymän urakka jatkuu vuonna 2018. Haakoninlahti I eteläosan katurakentaminen on käynnistynyt loppusyksystä ja jatkuu vuonna 2018. Määrärahaa jää käyttämättä 3 milj. euroa hankkeiden myöhentyessä.

Pasilan alueella on käytettävissä ylitysoikeuksien kanssa 27 milj. euroa. Käynnissä olevien Teollisuuskadun, Keski-Pasilan ja Vauhtitien hulevesiviemäriurakan lisäksi käynnistetään syksyllä Veturitien eteläosan ja joukkoliikenneterminaalin

rakentaminen. Pohjois-Pasila on osittain katusuunnitteluvaiheessa. Pasilan konepaja-alue ja Ilmala etenevät lähes suunnitellulla tavalla. Pasilan alueella määräraha ennustetaan ylittäväksi runsaalla 1 milj. eurolla. Mahdollinen ylitys kateetaan talousarviokohdan muilta alakohdilta tehtävillä määrärahasiirroilla.

Kuninkaankolmion alueella käytettävissä olevat vajaa 3 milj. euron määrärahat ennustetaan ylittyvän 0,5 milj. eurolla. Kuninkaantammassa ja Honkasuolla asuntotuotanto edellyttää aiemmin arvioitua enemmän katurakentamista. Mahdollinen ylitys kateetaan talousarviokohdan muilta alakohdilta tehtävillä määrärahasiirroilla.

Kruunusiltoihin liittyvää katu- ja siltasuunnittelua sekä toteutustapaselvityksen laadintaa jatketaan. Kruunusiltoihin varattu 3 milj. euron määräraha ennustetaan käytettäväksi kokonaisuudessaan.

Uusilla projektialueilla ja muussa täydennysrakentamisessa käytettävissä olevista määrärahoista jää 4 milj. euroa käyttämättä, koska suurpiirien täydennysrakentamiseen on tarvittu arvioitua vähemmän kadunrakentamisen määrärahoja.

Puistojen ja liikunta-alueiden rakentamiseen käytettävissä olevat määrärahat ylitysoikeuksineen ovat yhteensä 21 milj. euroa. Määrärahaa on osoitettu puistojen sekä liikunta-alueiden uudisrakentamiseen ja peruskorjauksiin 17 milj. euroa, josta ennustetaan jäävän käyttämättä yhteensä 5 milj. euroa. Uusien puistojen ja puistojen peruskorjausten investoinnit kohdistuvat asuntorakentamisen edellyttämiin uudisrakentamisiin ja välttämättömiin käyttökelppoisuuden edellyttämiin peruskorjauksiin suurpiirien alueella. Kaupunginhallituksen käyttöön projektialueiden puistojen ja liikunta-alueiden rakentamiseen on käytettävissä ylitysoikeudet huomioiden 4 milj. euroa, joka ennustetaan käytettävän kokonaisuudessaan. Kamppi-Töölönlahden alueella tehdään lähinnä viimeistelytyötä ja alueen eteläosassa puistosuunnittelua. Muilla alueilla määrärahat käytetään kokonaisuudessaan. Länsisatamassa rakennetaan Hyvääntoivon puistoa ja Kalasadamassa Kalasadamanpuistoa. Kruunuvuorenrannan puistojen määräraha käytetään suunnitelman mukaan alueen puistojen mm. Saaristofregatinpuiston rakentamiseen ja puistojen suunnitteluun. Pasilassa rakennetaan Konepajanpuistoa. Kuninkaantammen alueen määrärahat käytetään puistojen rakentamiseen ja suunnitteluun.

Arvopapereihin on käytettävissä ylitysoikeudet mukaan lukien 29 milj. euroa. Määrärahaa ennustetaan käytettävän 72 milj. euroa. Määrärahaa käytetään merkittävimmin Metropolian ammattikorkeakoulun

käytössä olevan koulukiinteistön myynnistä saatavan 66,6 milj. euron osuuden sijoittamiseen Kiinteistö Oy Myllypuron kampukseen. Sijoittamisen edellytyksenä oleva 46 milj. euron ylitysoikeusesitys on kaupunginvaltuuston käsiteltävänä.

Lähiörahaston käytettävissä olevista 12 milj. eurosta arvioidaan käytettävän 4 milj. euroa.

Helsinki

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki

Postiosoite
PL 20
00099 Helsingin kaupunki

Puhelinvaihde 09 310 1641
kaupunginkanslia@hel.fi
hel.fi/kaupunginkanslia